58 kop.

AIKA KAAL · VALITUD LUULETUSED ·

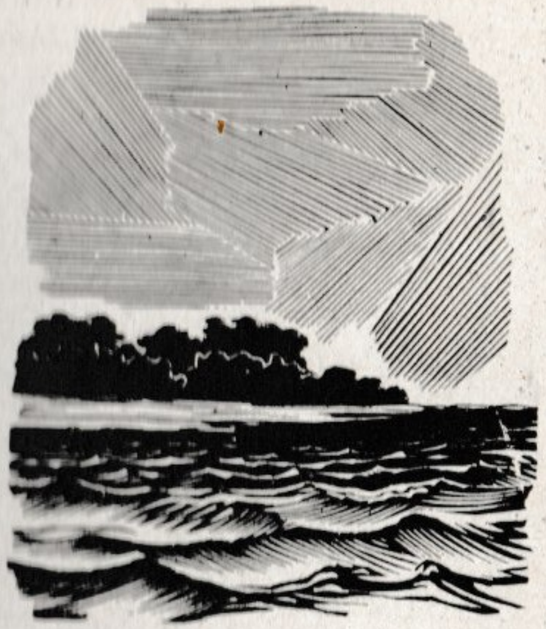

AIKA KAAL

VALITUD LUULETUSED

Aira Kaal sündis 7. novembril 1911. a. Saaremaal talupoja perekonnas. Pärast Kuressaare gümnaasiumi lõpetamist astus A. Kaal 1931. a. Tartu ülikooli, kus õppis filosoofiat, kirjandust, inglise keelt ja pedagoogikat. Enne ülikooli lõpetamist viibis ta 10 kuud Londonis keelepraktikal, töötas ka majateenijana.

Aira Kaal võttis aktiivselt osa hõukogude võimu taaskehtestamisest Eestis. 1940. aastal astus ta kommunistliku partei liikmeks. Ta asus tööle ajalehetoimetuses. Suure Isamaasõja ajal oli A. Kaal Volga ääres Staraja Mainas, kus töötas kohaliku metsavarumistrusti autogaraažis ja võttis osa autojuhtide kursusest; hiljem oli Tšeljabinski suusavabrikus liinitööliseks, siis Moskvas Võõrkeelse Kirjanduse Kirjastuses tõlk ning korrektor.

Pärast sõda töötas A. Kaal välle ajalehetoimetustes, hiljem TR Ülikoolis, tegeldes samal jal kirjandusliku loominguga.

Aira Kaalult on ilmunud:

LUULETUSKOGUD: «Ma ei nna relva käest», 1945; «Võiurakett», 1948; «Vaba koduaa», 1950; «Meretuuled», 1958.

PROOSA: «Naise ja mehe sühholoogiast ehk meesküsimus ja naisküsimus», essee, 936; «Mamma ja mina», omaan, 1939; «Sajandite angla», jutustus, 1950; «Teehkmel», romaan, 1956; «Tõele hedal», draama, 1954; «Mulid ja mõtteid Indiasõidult», isikiri, 1958; «Pilk tänaäeva Hiinasse», reisikiri, 961. Kirjanduskriitilisi artikid. Tõlkeid. A. Kaal on kaasutoriks opereti libretole «Risvad teed». Temalt on ilmud ajakirjanduses pikem tustus «Kaks vana sõpra».

AIRA KAAL

VALITUD LUULETUSED

1961

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS • TALLINN

E
KO2

Illustratsioonid puugravüüris
Esko Lepp

Ümbrispaberi-, kaane- ja tiitlikirjad
Hendrik Vitsur

Aina Kaal

EELTAKT

ISTU, KERJUS

Istu, kerjus, istu pingil puie vilus,
lehed langevad su ümber imelises ilus;

vahtralehed, rootsust roosad, kollendavad keskelt,
tuulekeerus tulevad ja paitavad sind pehmelt.

Möödub varas lonkides ja poetab sulle sendi,
möödub roimar, poetab viis, siis tütarlaps, siis kehvik,

õpetlane hajameelselt otsib põuest vaske,
viskab rikaski su pihku kõlisevat, rasket. —

Viimaks tuleb keegi veel... Ta silmis aimad välku,
paistab, nagu sandi vastu tema tunneks — jälkust:

seisatab ja vaatab mornilt nagu sandist läbi,
katab näo ja vajub küüru — tal on häbi!

Seisab kaua lehtemöllus, vaatab maha
ega pista kättki tasku ega otsi raha.

Lõpuks kahmab santi õlast, raputab ja noomib,
nagu venda selja peale patsutada soovib.

«Sõber,» ütleb, «tule kaasa, siin ei seista kõlba,
vaja minna sisse nõudma oma võlga!

Sinu võlga, minu võlga, meie kõigi,
ei nüüd viivitada maksa ega võigi!»

Kerjus kohkub, silmad suured, hüüab appi,
raputab end teise kätest täitsa lahti,

kohmitseb ja seab end vaikselt sinna jääma,
kuna võõras ära minnes lööb vaid käega.

Istu, kerjus, istu pingil puie vilus,
lehed langevad su ümber imelises ilus!

Siit käib palju rahvast mööda, kõikidel sust hale,
sügisudus küürutad — me lüüriline vale.

1939

KUI OLIN NOOR

Kui olin noor, siis armastasin puid,
ja kaski õõtsumises nägin hinge.
Neil okstes igatsuste rauge pinge,
hirm lehis — lendu ehmund haljad tuid ...

Kui laulis puu ja laulis vastu teine
ning viimaks metsas iga rohutaim,
siis mõtlin, nendele vist kuulub vaim,
kõik muu on valelik ja kurjapeide. —

Nüüd hajumas mu lapsepõlve mõtted,
kord-korralt kaugemale soovin neid!
Ei hinge kaskedel, kuitahes nõtke
ja tantsisklev neil oleks oksteheit,

hell hoogsas tuules sõbrustelev mühin!

Näe, raskel sammul ligemale rühib
rühm sae- ja kirvekandjaid, laulud suul.
Ka nende teos on hing, see pole tühi:
kord nende ühinedes pöörab tuul!

1939

KLIKIKIRJANIK

Sa vahid raamatusse aastad ringi
ja veel ei tunne oma seltsimeest,
kes võitleb sama leivapala eest
ja suga istumas käib ühel pingil!

Sa vahid raamatusse aastad ringi
ja mõtled, kuskil kaugemal on mass,
kui talle mõne luulesõna kingin,
see oleks alles üllas tegu vast!

Ent need, kes sinu ümber aastaid ringi
on kogend ühist häda, ühist head,
ei mõista sinu kõõrutusest mingit
muud arvata, kui et sul kõlkaist pea.

Ja kui nad — viimsest pingutusest tingit —
kord võidavad, siis oleks seegi hea,
kui üks neist ülespoole püüdvaist hingist
kord südamest su koltund värsse neaks!

1939

KAHEKESI

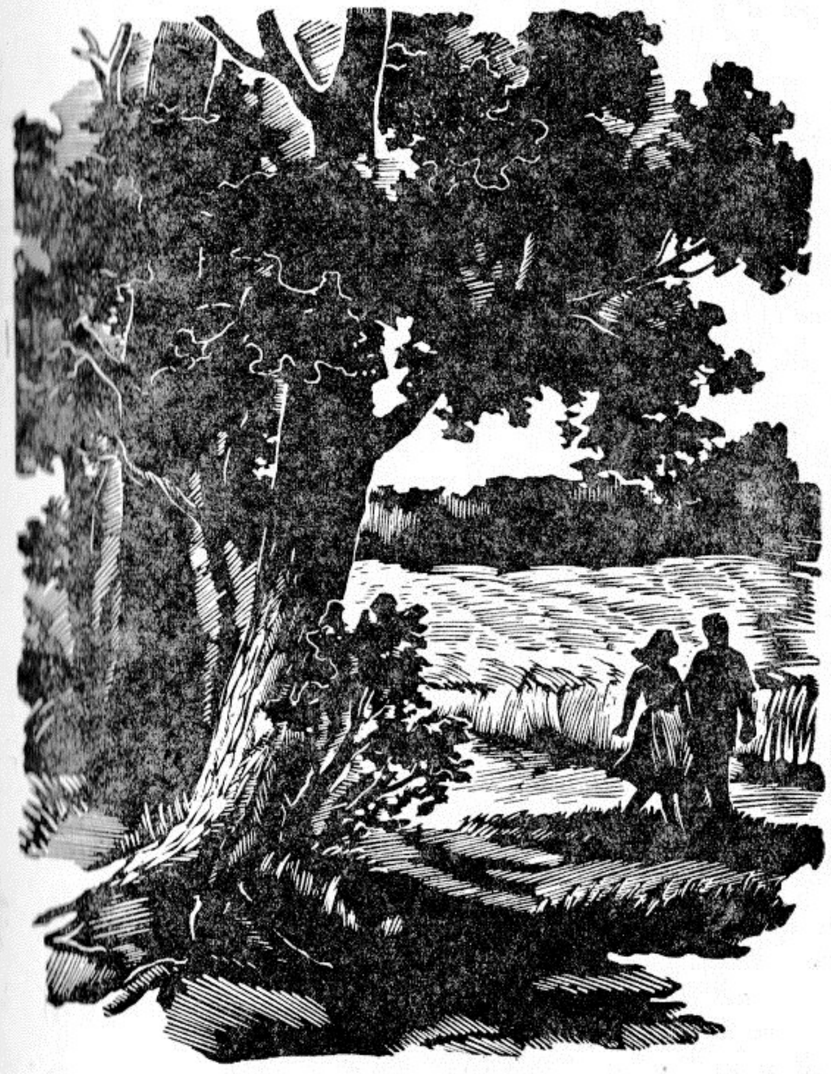

KODUHALDJAS

1

Avasilmi unistades
kõnnin rukkipõlde vahel.
Vili õõtsub,
lõunast lõõtsub
pehmet tuult ja veretades
seisvad moonid küljel kahel.

«Kas sa armastad mind ausalt?»
küsisid kord... Sinu laubal
kerget murevarju nägin.

Ausalt? — Ausalt.
Ohtud läbi
toitsid mind su silmad suured.
toitsid värsked karged huuled...

Ent siis algab see kui saatan:
öösiti, kui silmad sulen,
päeviti, kui ärkvel olen,
kuulen koduhaldjat laulvat:
«Tule, tule, ära oota!
Noodamees on seadmas noota,
mööda lähevad su aastad,
enne kui sa ringi vaatad.
Siis on juba tulla hilja —
kolletand su koduviljad;
sa jääd taevata ja maata!»

Tulin, jätsin oma armu,
võõrsilt leitud sõbra noore.
Tõotuste ja õnne hoolde
jätsin, minnes kodu poole...
Ent nüüd tajun kõikjal karmust.

Avasilmi unistades
kõnnin rukkivälja vahel.
Vili õõtsub,
lõunast lõõtsub
pehmet tuult ja pudenedes
seisvad moonid küljel kahel.

Pudenedes... pudenedes...

Iga libleke mind riivab,
on, kui tilguks veri liiva,
on, kui tallaksin ma põrmu
oma elu, sinu armu.

2

Leian taas sind, ma ei karda!
Uue tõe ma üles leidsin.
Koduhaldja-usu heitsin
nagu tuha üle parda.

Meie kodu, see on kõikjal,
kuhu kõlab rahva häda,
rahva kirglik võidurõõm.

Läheb aasta, kuu või nädal —
rahvas väljal vilja lõikab,
ise taprit kannab vööl,
omaks välju nimetades,
rinnal võitu imetades,
särasilmset, noort kui ädal...

Süda jäädavalt nüüd kingit,
avatud on ukselingid
seal, kus elab seltsimees.
Linnad, külad ümberringi
uue ilme saanud need...

Võitlusrada, muud ei mingit —
kahekesi seda teed!

Võidupäevast unistades
käime rukkipõlde vahel.
Vili õõtsub,
lõunast lõõtsub
pehmet tuult ja sädeledes —
uhked moonid küljel kahel.

1939

ARMULAUL

Mind armastad?
Siis pane hobu rakke
ja sõida muga sõjariistu tooma,
kallist teemoona
ja kahureid!
Ei meile vaja rikast veimevakka,
ei pappi, köstrit ega sõrmuseid...
Su suudlused kui värsked rukkimoonid
ma enne võitlust suule vajutan,
kõik kõhklused ja mured hajutan.
See meile jääb,
mis ise tules loome,
see meile jääb,
mis tuhast välja toome.
Ja meile jääb suur laul —
sind armastan!

1939

KIRI

Sain mehelt kirja,
et ta sõtta läinud,
ja uudne uhkustunne haaras mind.
Ma palju päevi pole teda näinud,
nüüd on, kui näeksin:
silmis võitlusind,
noor nägu pöördud vastu vihma, tuuli,
ta partisani riides raskelt käib.
Ei jookse nagu enne
kergelt, paljapäi,
rind lahti suviselt,
kuub rippu õla peal
ja särgikäised küünarnukki käärind.
Nüüd muutund kõik ja saatust ma ei tea...

Ka mul uus töö on leitud rinde heaks.
Käed õlised,
ma mootorite müras
ta peale mõtlen,
saates tervitust.
Mu armastus nüüd rooliratas,
temal —
püss, valvekord ja rünnak,
kuni võit
on kindlalt meie,
vaba rahva päralt.

Need õrnused, mis väärind, armsam, sina,
töös masinaile täna pühendan
ja minu südames on ainus soov —,
et sinul oleks kerge teha sama,
et mõte minust teole ergutaks,
ei paneks aga nukralt igatsema.
— — — — — —
Ees on veel palju suuri lahinguid. —

Staraja Maina, 1941

IGATSEN SIND NÄHA

Pikki varje lumel puhas märtsipäike
helesinistena laotas minu ette.
Kõndisin neist üle hiljukesi käies,
iga samm kui uppus värske oja vette.

Igatsen sind näha, igatsen sind näha,
muud ei mõistnud mõelda ma sel kevadpäeval.
Igatsen sind näha, igatsen sind näha!
Kadestan nii väga, miks sind teised näevad.

Lähed vara tööle, tervitad ja naerad...
Mis see neile? Nemad näevad selles mida?
Nagu tavalisse nad su näkku kaevad,
sinu teod on neile — lihtne sündmusrida!

Aga mulle oled hoopis eriolend,
oled see, kes imet kannab oma huulil,
oled, kes mu soonis ööd kui päevad põleb,
kes kui kuskilt vastu tõttaks pehmeis tuulis.

Mööda radu märgi, mööda puude varje
astun alla linna nagu treppe pidi.
Jäätand räästas tilgub vett kui raskeid pärle,
jooksva rentsli serval värvukeste vidin.

Ju on hüatsinti näha ühel aknal.
Sammaldunud plank siis teel mind saatma hakkab,
märtsipäikse säras rohekalt see aurab;
kuskil lapsi kärab, kuskil keegi laulab.

Igatsen sind näha, igatsen sind näha,
puhkeb taas mu rinnas taltumatu jõuna.
Kuhu, kuhu minna? Taevas pilvist kähar,
vetelagu põhjas, õitemeri lõunas...

1946

1940

JUUNIMIITINGUD

Nad tulevad nagu maru,
käed parkunud rauast ja söest,
näol kübemed ääside nõest.
Vanalt korralt nad pärivad aru
ja räägivad vastsest tõest.

Pääsnud liikvele töörahva hulgad.
Kogu linnas ei nähtagi muud —
igal loosungil, plakatil, tulbal:
TÄNA NÕUAME VALITSUST UUT!

Hei, härrased-võimukandjad!
Käib vabrikuvilede hüüd:
meil aeg olla käskude-andjad!
Tund otsustav saabund on nüüd!

Ei küsi teilt enam me leiba,
ei palu teilt enam me tööd!
Me murrame sundija teiba!
Ja haarame mõõga vöölt!

Näe, punaste lippude säras
on tõusnud mass töötav ja loov.
Saab seaduseks miitingukäras —
TÖÖD! VABADUST! RAHU! — ta soov.

Ei rahvast saa orjuses hoida!
Ta jõuga end vabastab säält.
Ei rahvast saa valega toita!
Ju kuuldub ta võidukat häält.

Ja väljakuil, uulitsail, turul,
kõik tormitseb, tungleb ja keeb.
On miitingud parkide murul
ja miiting — raekoja ees.

Sealt kostavad elaguhüüded,
kuis südalinn kõmiseb neist!
Seal teostuvad pühamad püüded —
punalipp juba asendab teist...

Ta kerkib me silme ees torni,
see ihatud võidusignaal.
Hetk vaikust kaob hõisetetormi...
Üle aegade eestlaste maal
kõlab laul — «Internatsionaal»!

1940/49

TEESILLUTAJAD

Oleme need,
kes sillutavad teed
töörahva võidule.
Maha veel mägesid raiuda eest,
kuristikke täita,
tulekahjud läita,
võlvida sildu üle vee.

Tõstkem siis labidat,
keerutagem kangi,
surugem kirgast kivisesse pinda,
ammutagem kruusa,
ammutagem liiva,
koorigem kamarat!

Iseenda paneme sillasse —
elu ja väega.
Iseenda tarmuka käega
voolime siledaks
tee, mida mööda
sõidavad need,
kes pärast meid käivad,
sõidavad need,
kes edasi loovad,
sõidavad seal,
kus meie ei julgend,
seal, kus veel ükski
rada ei kulgend.
Kus oli inimjalg
käiguks nõutu,
eelpostid surmaga
katsusid jõudu.
Sõidavad nii,
nagu unistus meile
parimail hetkil
vaid sosistas eile.

Juuli, 1940

MEELEAVALDUSED

Minu nooruses keelati Eestis
tööliste demonstratsioonid
ja Internatsionaali laulmine.
Seda enam sai omaseks
juunis-juulis
meelt avaldada,
hõigata,
hüüda hurraa
valjult, et maailm kuuleks.

Kõigile meeldib, mõtlen ma,
tunda hulkade elevat kiirgust,
kaasinimest enese lähedal,
senitundmatuga
vendlusse astuda,
tajuda vahetult tema hinge,
meeleolu ja mõttepinget ...
Õnnelik elamus igale!

Tean seda, meeles pean
alates neljakümnendast.
Mõistan, kui rahvad tõusevad üles,
üksikut kantakse hulkade süles
kõrgustesse.

1960

ILMARINE

Ja uue taevakummi tagus Ilmarine,
et oleks kaunim vaadata,
kuis vastu taeva säravsinist ookeani
lööb lehvima
üks, teine, kolmas
punalipu voogav laine.

Kuis rahvas astub oma õigustesse
ja inimmeri rõkkab,
lainetab ...
Kes oli rõhutud,
see tõusis üles,
kes viimane,
see esimeseks saab!

Ning märguannet mõistis Lämmeküne,
sest lilli tulvas aed ja heinamaa!
Nii ohtralt külvas õisi, lehti ta,
et igaüks
võiks koda ehtida.

1960

«ISESEISVUSE IKKE ALL»

Üks kuju tolle suve juuliõhtust,
mil meie võit vaid mõni nädal vana,
on meelde jäänud täielt, elavana.
Aeg pole kildu, kübetki tast lõhkund.

Kesk külalisi, kellel ikka kiire,
kes käratsedes sisse-välja käisid,
kaastööga toimetuse lauad täitsid,
et maksis vaeva avastada piire,
mis läheb lehte, korvi või arhiivi, —
ta tuli vaikselt, ootas kannatlikult,
ei mõõtnud mõrult minutite pikkust,
vaid alles siis, kui tuba juba tühjus
ning viimse käija kannul kolksas uks,
ta tervituse päris lihtsa ühmas
ja anni ulatas, mis lõi mu sõnatuks.

See oli raamat — koltund, kuivand, pude,
mis tosin aastaid keldris peidus hoitud;
kuid nagu riie, millel tugev kude,
ta paber oli saanud koidest võitu.

Käed hoolsad selle poogna kurdu pakkind,
kus kausta hoidis puhta nööri mähk,
et see, mis aeg ka oli puruks hakkind,
veel omal kohal seisis tähelt täht.

Ja iga kulund lehekülje üle,
mil sakilised servad nagu saag,
suurt sära laotas nende sisu ülev.
See oli ohtlik relv ja tagaaetav saak.
Teos Kingissepa — loetud küünlavalgel,
üks seltsimeestest seismas väljas valvel...

Ma võtsin kätele täis pieteeti
nood koltund paberid, mis tõusnud taas
alt keldrivõlvi, kus neid varjul peeti.
Nii tõusis varjust kogu meie maa!

«Laps — hoidsin seda nagu silmatera,»
mu külaline lausus. «See on teras!
On teras iga sõna mehelt sellelt,
kes oli meie kõigi verevelleks!
Kui räägid rahvaga, neid aegu tundma pead!»
Nii ütles nagu mulle käsku andes
ja südant puistas, südant tarka, head.

Nüüd alles, pilgud annilt valla kiskund,
ma näkku vaatasin ta toojale,
kes pakkuma ei tulnud mulle piskut.
See oli ...oli — vana tööline.

Käed tursund, kulmud käharas ja kühmas,
ning silmad otsustavad, valjud, truud.
Näojooned nagu sitke puidujuur, —
need kujutasid mingit kirja ühtlast.

Ja näis, et sõnad sellest raamatust
ka palgesse on uuristatud tal:
tast üle käinud aastad armutud
«iseseisvuse» ikke all...

Need aastad röövind palju meie õitest.
Kesk jäisi vesi eksles riigipaat,
kus Viktor Kingisseppa surma mõistes
võis pidutseda eesti valgekaart.

Kuid aarde kalleimana hoiab rahvas
ta mälestust. Ja koltund lehed needki
on tõendiks — eesti töölisklass ei lahku
eal Kingissepast, leninlikku leeki
kes kandis nagu majak kaljurahnul.

1946

NAINE AGULIST

Kord kõndisin siin nukralt nagu soos.
Puumajad määndund, värvilised luugid
ja tänavad täis paljasjalgseid lapsi tuubit...
Ning väiksel aknal kidur pelargoon,
mil õied surutud on varrest saadik
kui värskelthangund veretilgad vastu klaasi.

Kass keras ümber savist lillepoti.
Siis tütarlaps kõhn, kahvatu — vast aastat viis,
juus nagu võilill — looma naerdes siit
kui oma ainsa lelu üles otsib.
Ent üle tänava, kus jõukam toidupood,
sealt kõlas äkki jutlus raadiolt.

Üks bassihäälne pastor laulu rõkkab,
et õhk tast lajatab — vist üle maa...
Siin vaikses agulikus väike tänav võppab
ja tolmund akna avab kaamena
noor töölisnaine kibestunud ilmel,
näost kurnatud ja palgel murepilved.

Ning mis ta kuuleb? Kahju on mul sest.
Ta silmi katab tihe hirmuloor,
kui lausub pastor, hardalt kordab koor:
«...mis oli, nüüdki on ja jääb ka igavest!»
Nii puhtalt kõlab viis, nii pühalt orel üürgab,
et usub iga hing, kes murtud on, või müüdav...

Kuid naine aknal tardub, süngub, jäätub.
Laps nutma hakkab, justkui aimaks õudu,
mis mõttes emal, kes nii karmiks jäänud,
kel pole nagu naeruks, mänguks jõudu
sest a'ast, mil viidi taat siit kahe püssi vahel
kui «mässaja», kel tasuks surm või eluaegne ahel.

Kas issand siis ei iial armu heida,
et see, mis «oli», «jääb»? Ei olla või!
Kas see, kes härradele rahu tõi,
siis vaeste eest end igavesti peidab?
Ei vasta laul, ses ainult tontlik paine.
Miks kuulatad sa teda, üksik naine?

Nüüd kõnnin siin kui värskel taimelaval.
Uus vabrik hiiglasena vilistab...
Tean, kuis see temal kuulmeid silitab,
kel võidud tulid võidelda ükshaaval.
Sel, kes nii mitu aastat rabelevas valus
kõik löögid, kuni taipas tõtt, siin vaikselt talus.

Ma tean, miks kannab punast rätti tema.
Tal teisiti on olla nagu kurb.
See värv kui esimene pajuurb
tal seotud mõttega, mil viisil tuli kevad.
Ta viimasest urkast välja aeti ning ta astus
teed mööda, mis viib võitlusse silm silma vastu.

Nüüd tegutseb ta nagu hoolas ema —
uut vabrikut kui «tütart» juhatab.
Ma tean ka, mis ta mõtleb puhates.
«Uus põlv,» ta räägib, «peab meist erinema
kui vanast agulist see käitis siin,
mis kihab loovas töös
kui mesilastest suine õitsev niin»...

1941

INDIVIDUALIST

Sa ihkad taga vabadust?
«O r j u s o n k e e l a t u d!»
loed seadust, ja sa kahvatad.
Ah, haud mind neelaku!
Kus jäi mu õilis rüütlipoos,
mil taga ihkasin,
et õitseks vabadus kui roos!
Mil orjust vihkasin!
Nüüd vabadus on kõigi suus
ja orjus keelatud...
Kuis saan ma nüüd veel olla uus?
Ah, haud mind neelaku!
Kui kaunid olid ahelad!
Ah, seda muusikat,
kui kõlisesid vahel nad!
Siis tõstsin rusikat
ja kiristasin hambad suust
ning kannataja olin suur...
Mis nüüd veel — orjus keelatud!
Ah, haud mind neelaku!

1940

7. NOVEMBRIL

Mida enam töö hargneb,
mida kaunimaks muutub elu,
mida selgem on vana ja uue arve,
seda suuremaks kasvab mu imetelu
tööliste vastu, kes tõstsid streigilippu
revolutsioonide koidikul,
kes, aimates kauget mäetippu,
läbi häda ja läbi nälja
läksid välja
ega tulnudki koju...
Ent nende südametuksed,
mis lakkasid äkki kui läbimurt uksed
elamast endi elu,
need meile jagavad tänini soojust,
neis nagu meretuultes on kangelaslikku hoovust.

Mida enam töö hargneb,
mida loovamaks muutub elu,
mida teravam vana ja uue arve,
seda suuremaks kasvab mu imetelu
juhi vastu, kes tolles pimedas öös
nägi välkselgesti tulevaid aegu, —
seltsimees Lenin — suur laevur!
Meeletu julguse sööst
oli ta tegu. Kesk ajaloo märatsust, raevu
murdis ta kaose pooleks,
et helendas päev
ja hõiskeid tõi sünk oktoober.
Nagu ei iial enne — inimhulkade hooleks
sai õigus looduse küllale avada käed.

Siin iga inimlik mõtegi nõrgana tõrgub,
mõõtes sündmuste vägevust, tegude kõrgust.

November, 1940

TUME MERI

Tume meri, tume meri,
vanad rahvad, lauldes sust,
nägid sinus tähtekeerist,
taevasina, jumalust.

Olid neile koduväli,
pruunjas sammal, hälliv nurm,
lapse rõõmus naeruheli,
haavat sõdur, vait ja kurb.

Tume meri, õõtsus sinus
inimhäda, inimõnn,
muinasjutu muistne nõidus,
vägivald ja orjasund...

Tume meri, tume meri,
võitlejate võimas ründ,
tõus ja taplus, tormikeeris,
lahinglaeva laintekünd!

Kadus pime orjaviha,
tundmatute tuulte tung,
kasvas nägemise iha,
saabus pöördeline tund.

Jättis rahvas salavaenu,
käskivana kõlas hääl, —
tume meri koidu aegu
leegitses kui põlev ääs.

Tume meri, tume meri,
uued rahvad, lauldes sust,
laulvad kahest võitlusleerist —
punav koit ja öö haudmust.

Veebruar, 1941

SINEL

MIKS TAHAN EESTISSE

Sind, mu Eesti kaldaid uhtuv meri,
jälle anastand on rüütliordu kalk,
jälle piserdand sind venna veri,
vihast rohelisi laineid koondab rand.

Miks ma tahan nende lainte ligi?
Kodurahvas, mõistad sa mind, miks?
Selleks, et su tõusvas vihaleegis
olla süsi hõõguv, säde süüteküps.

Tunda rahva ühishingetõmmet,
loovat elu, valuski mis loov,
kollektiivsel, surematul õnnel
olla osa rahva eluloost.

Noorepõlve mälestused kaunid, —
ei ma hellita neid enam taas.
Valgeid öid, mil toomehelbeist laulsin,
kodu, sõpru tagasi ei saa.

Sünnimaa, ei otsi ma sus ema,
heldeid ande sult ei oota ma.
Ihkan, ise murelik kui ema,
näha sind, kes haige lapsena.

Tooremalt kui vanal hirmuajal
kõlab süngest mõisapargist räme hääl,
võikamalt kui muistsed mustasajad
tahub timuk tuleriita mäel.

Nõnda kutsud, maa. Su hüüe kajab
tugevam kui võlumuinasjutt,
kutsub rüüstatud ja laostet maja,
survest lämbuv kannataja nutt.

Sellest aetud, sinu poole püüab
iga sinu rüpest võrsund hing,
kätes tung su kägistajaid lüüa,
pihustada nende teotav ring.

Taas sind, Eesti kaldaid uhtuv meri,
tervitab me rivistatud salk,
värvib vooge rõhujate veri,
võidulaineid uhkelt koondab rand!

Jälle lehvib igas mastitipus
meie suure kodu ühislipp,
meretuul ta küljes rõõmsalt ripub,
igas laines peegeldub ta pilt...

Tšeljabinsk, 1942

VABRIK KUTSUB

Vabrik kutsub, hüüab, hõikab...
Ses on rinde võitlusviha,
rõhutute piin, mis lõikab
noana läbi luust ja lihast.
Rohkem kuule,
mürske,
laenguid,
mootoreid
ja soomuslaevu!
Rohkem lennukeid
ja tanke,
tööliskäed,
välkkiirelt andke!

Kuulen kutset.
Kogu linnas
talvehommikusse virgub
töölisvägi.
Lume pinda
roosatab veel koidu kiirgus.

Näod on külmas õhus ranged,
aga süttib silme tahis
tõotus, —
ei see huulilt lange,
hinges köeb...
kui valuahi:
«Annan päevad öödest saadik,
lükin need kui kannid ritta!
Kannid?
Ei, nad on granaadid,
igaüks neist tabab pihta.»

...Iga hammasratas, kruvi —
tulevikku kirjatuvi,

mille saadan teadet viima
sellest, kunas
üle Kiievi, Odessa,
Staraja Russa,
üle Tallinna ja Riia
saame viia
oodat luna.

Tšeljabinsk, 1942

SINEL

Mäletan, mu vend, kui olid väike,
istusin su hälli juures ma.
Nüüd sa suureks sirgund, rindel võitled,
püha relvavande andsid sa.

Täna mõtlen — öö on külm ja pime —
kuis seal kuskil vaenlast varitsed?
Süda taob, kui kordaks sinu nime.
Aknas lumehelbeid variseb.

Kas sul meeles veel need hallid lained,
valgeks vahuks pekstud väinaveed,
kevadtorm ja ulgumere aimed
rannarihval? Väike käärjas neem...

Seal kord unistand me suureks saades
miskit väga tähtsat teha teoks,
unistanud kaugeist võõraist maadest,
see kui tõotus täna veel meid seob.

Tean, sa mõtled sellest nagu vaja,
raske käega — teoga, relvaga!
Tahaks ise nagu kauge kaja
hetkel sellel olla sinuga.

Sinu elu kuis nüüd hoida tahaks,
kaitsta huku eest sind kahel käel!
Et sind ükski surmakuul ei tabaks,
et ei lakkaks püssi hoidmast käed.

Et sind ilge vaenlane ei puutuks!
Salasõna ihkan lausuda,
mida üha meeles kandes muutud
haavamatuks muistse hiiuna.

Tahan lausuda üht salasõna,
ent ei hella nagu valged ööd,
vaid mis õhutaks, tooks meelde võla,
valusalt su hinge põhja lööks.

Kõigi mälestuste, kõige kalli nimel —
puhtad käed on täna ainult need,
mis löönd vaenlast, tea! Sind kare sinel
varjab, hoiatab ja — näitab teed...

Kuis ka olen kartnud sinu kadu,
kuis ka tahtnud hoida sind, mu vend,
tean, sa kõnnid hoopis uusi radu,
seal on teised armud hoidmas sind.

Teised armud, suuremad mis surmast,
õe õnnest, leinast, ootustest.
Rahvapõlved võitluses ja turmas
pannud sulle oma lootused.

Moskva, 1944

SAJANDIST SAJANDISSE

(Jürlöö ülestõusu 600-ndaks aastapäevaks)

Vööle mõõga kirjat vööga
seon ja tapri terava.
Mõõk, mu kulla, orjalõõga
aita katki rapsata!
Tapper paljas, helkiv-haljas,
tõota mulle saksa verd:
iga vaksa neetud saksast
löö! Nad löönd me maad ja merd...

Märgutuled, märgutuled
kevadises valges öös!
See on algus. Mis nüüd tuleb,
seda aeg ei puruks löö.
Seda rooste, mis sööb mõõga,
läbi iialgi ei söö...

Kuulis, mida sõnas vapper,
mõistis mõõk ja taipas tapper,
oma venna — sepa töö.
Tapet venna pinnit teras
vastu tärises ja säras,
oli kindel tema löök.
Raius nagu kuivi puid
raudrüüs mõrvarite luid,
helkis, heitis sädemeid.

Mitme kivikantsi all,
mitme lossi väraval
murdis maha sakste jaksu,
teostas püha kättemaksu,
sulges sadu junkrusuid,
kuni surma suikus ratsu,
sõdur... sõbrad...

Maa läks vastu
sellele, mis kestis kuid,
aastaid, pikki sajandeid.

— — — — — —

Tõde aimas muistne mees,
seistes märgutule ees
mõõgaga ja kirjat vööga,
õe ja venna kätetööga. —
See, mis algas jüriööl,
seda aeg ei puruks löö,
seda rooste, mis sõi mõõga,
läbi iialgi ei söö.

Moskva, 1943

NOOR TASUJA

Akna taga sirel
sinkjaid pungi ajab,
kobarate kopru tõstab vastu päikest.

Minul meeles irev
hambapaar ja kaja
püssipära löögist voodipäitses.

Akna taga tuules
võbelevad lehed —
haljad, värsked, helerohelised . . .

Aga minul meeles
kiivritega mehed,
rautet saapad, velje kisendused.

Akna taga tuules
pilved purjedena
lähvad teele lõunameredele.

Mul vaid veli meeles:
tääke vahel tema
viisid saksad — saagiks enesele.

Akna taga tuules
pääsu tiibu laotab.
Põriseja põrnik vaarub õiekroonil.

Aga minu huuled
naeruvõime kaotand,
mul vaid sappi tuikab veresoonis.

Mis on kevad mulle?
Mingu päike mustaks,
pilved sadagu kui lobjak sohu,

kui ei mattu tulle —
enne veel kui ustaks' —
röövliurgas õitsvas orulohus!

1944

MÕISTATUS

Mõista, mõista, mu õeke,
mis seal tuleb tolmupilves
viie veskina põrades?
Mis seal laskub lausa pilvest
kratiparvena jõrades?

Mina mõistan, miks ei mõista,
mõistan sinu mõistatusi!

Marssis, marssis meie maale
musta-särke, pruuni-särke
nagu vihast hulle härgi —
sarved maas, silm õelalt jõllis.
jalad tolmupilves töllis,
tuli sõõrmetes tinane.

Sest'ap, sest'ap, vennakene,
metsa läksid meie mehed,
padrikusse meie poisid,
mõõgad mõlemas käessa,
püssid kahes kaendelassa.

Mõista, mõista, mu õeke,
kesse kõnnib kesa mööda?
Astub põiki põldu mööda?
Külla tuleb kutsumata?
Tõmbab mõõga tülinata?
Peab peied halinata?

Mina mõistan, miks ei mõista!

Junkur julma, kärnakanda,
saksa santi kopikane,
penirüütel penniline,
silmad sapikarvalised,
süda tursund mustast mürgist,
keha kurjast küürakilla —

see'p see tammub teeda mööda,
ajab aiaäärta mööda,
nuusib majanurki mööda,
tuustib talutuba mööda.

Otsib eide hellakesta,
otsib neidu noorukesta,
otsib orjaksi omale.

Kes ei taha orjaks olla,
pilkeks saksale pidada,
selle tema koolu kolleteleb,
tõotab kalmu kaasakeseks.

Mõista, mõista, mu õeke,
kes seal kõnnib kuusemetsas?
Pauguteleb palgimetsas?
Ööl läheb väljade vahele?
Südaööl suurele teele?

Mina mõistan, miks ei mõista!

Need on metsast meie mehed,
padrikusta meie poisid.
Mõõgad mõlemas käessa,
püssid kahes kaendelassa.

Seal, kus astub saksa santi,
püssid palge pandanekse.
Seal, kus istub junkur julma,
tupest teras tõmmatakse,
paljas mõõka mõistab kohut!

Mõistab hella eide eesta,
mõistab noore neiu eesta,
käli kalli kalmu eesta.

1943

FAŠISTLIK KOIDULA JUUBEL

Koidula, sind enesele võita
püüdnud kõik parteid, —
ehteks lipu külge köita.

Ent su hinge juurde teisi teid
pole kui üks rada,
mille rahvas ise talland sajandeil.

Saksa orjakammits purustada!

Päeval, mil su sünnist möödund aastasada,
otsib viimses ahistuses teed
rahva hingesse ta orjastaja.

Koidula, su vana vihamees,
kelle vastu läksid noorelt sõtta,
tuleb nüüd ja — kummardab su ees.

Sinu vägevust ta tunda saand!

Palub: Koidulaulik, appi tõtta,
ava rahva süda, see mu saak!

Eksid, roimar, sa ei suuda võtta
rahvalt Koidulat ja kodumaad!

Moskva, 1944

FOTO

Nad tulid — herr ooberst, herr komandant
ja mõnigi härra von vaimline sant.

Rist rinnas. Revolver ja automaat,
tops viina ja — fotoaparaat.

Kui küladest laastatud tühjaks teeäär,
siis läikima viksiti saapasäär

ja poodute foonil, just võlla ees
kui edevaim libu poseeris see mees:

käed puusas ja muretult paindunud jalg,
suul irvitus, silmades vaade kalk.

Rass «kõrgeim»! — pikk pea, habe heleblond,
üll nõela otsast uus ülikond.

Jah, tõesti puhastverd verekoer —
kõik nii nagu natsidel praegu moes;

ka ajud: et seda ei võta neil taip,
kuis fotost saab häbipost, härrast — laip!

1943

BLITZ-FRITZ

Mis lugu see on Saksa riigiga?
Kord Fritzud sealt tulid Blitzkriegiga,

siis tankitüüp Tiiger, siis Ferdinand,
kas järgmine number on — Elevant?

Ei, sõbrad, aeg saabund on talts ja sant:
kes tulnud, see minema kipub me mant.

Ma vaatan, kas on see nüüd välk või Fritz,
kes lidub kui nobedaim kaljukits?

Ei aidanud kantsleri kantsik, ei vits —
alles meilt putku pannes sai Fritzust Blitz-Fritz!

1943

MUST SÄRK

Kakskümmend aastat mustas särgis olla,
jah, see on, Mussolini, küll rekord;
kuid särgi mustus kui maailmakord
ei saanud ega saanud juuri alla!

1943

LAHINGUVÄLJADEL

Lai väli roostetanud saksa rauda.
Parv Messerschmitte, tiivad ligi maad,
suur Fokke-Wulff kui sarvil liiva kaevlev
ürgloom — propeller murtud, kägaras.

Ja nagu oleks lehti puistand sügis,
näed räbulisi pilpaid ringi maas —
fašismi sünged nõiamärgid prügis:
haakristid; ristid, kolbad-sääreluud
ning kullitiivad kollased ja mustad...
Ja iga sõdur — sümbolile ustav
ja iga lendur — füürerile truu!

Kord saatanliku jõuga tulid nad,
et purustada meie kuulsaid linnu,
maatasa teha meie asulad.
Ja nüüd? Ja nüüd on tabatud need linnud,
nüüd preisi kull on pühkmed, põrm ja praak.

Lai väli roostetanud saksa rauda.
Maas tankikered, rattad, roomikud
ja haubitstorud, kiivripoolikud.
Neid virnad, mäed, neid terved mägestikud
jäänd palistama stepi kogu pikkust.

Raud räägib mitmest alistatud rahvast,
kes tootsid teda vallutaja survel...
Ja ikkest kõiki lämmatada tahtvast
ja katastroofist, kus ei jääda terveks.

Raud räägib suurte lahingute raevust,
me löögijõust, me relvavaprusest,
maailma muutvaist hiiglataplusist
ja tegudest, mis ajaloos ei aegu.

1943

TARTU

TANKID TARTU TEEL

Tankirida roomab piki maanteed
okste peidus nagu kasetukk.
Tolmukeerus Tartu poole kaarleb
Põlva künkailt. Rutt tal rünnakuks.

Silmis virvendavad valged kasekoored,
kingud kodumaised, põlluteed.
Tanke harjul helepäised noored
tolmund sineleis — me vennad need!

Lahingusse! Tung on kaasa minna.
Saates pilkudega sõdureid,
kes läind vabastama meie linna,
astud tolmupilves samu teid.

Rutta, tasujate tuliratsu!
Võita meil on orjastaja-saks.
Rutta! Iidses eesti linnas Tartus
ootab rahvas, et ta vabaks saaks.

1944

TARTU VABA

Tartu vaba!
Haakrist-lipu ribad
kandis ära karge tuulevihur.
Maha nende pildid, sildid, käsud!
Häbimärgid peseme su ihult!
On su kivid kistud liitmeist valla,
varemeisse langend sajad majad,
tulelõõmad veel ei vannu alla...
Aga kodanik end sirgu ajab.
Kõlab kutse — korrastama linna!
Välja pelgupaigust, naised, mehed!
Meie tee on jälle mäkke minna
uhkelt nagu võitjad, peremehed.

1944

MATUS PARGIS

Keset laskmist järsud tummad hetked...
Linn nii avar, päikest täis, ent karm.
Vaikus. Leegid. Tänavate katked...
Seintes tuhatkordne haavaarm.

Pargis tumerohelised ladvad
lõuna paiku tukastuma jäid.
Siin sa kõnnid tasa, sammul hardal,
leinajana sarga järel käid.

Matta võitlejad, kes elu andsid,
saatjaiks sõdurite sirged read.
Valveseisak. Pärjad vaikselt pandi,
kuna mürske lendas üle pea.

Läbi pargi sõdurite rivi
läheb jälle uhkelt, püstipäi.
— — — — — —
Selles linnas teadku iga kivi,
tänu kellele ta müüri jäi!

1944

ÜHELE TÜTARLAPSELE

Varjendite pimedusest tulid sa mu juurde,
värisedes, hääletu ja silmis hirm.
Kuid siis kadus pilgust kartlik luure —
ju on teoksil uus maailm!

Linn veel põleb, laibad tänavatel,
müürid kõmisevad laskudest.
Aga omad on ju väravatel,
omad ongi juba ukse ees!

Veri valgus kahvatanud põske,
pisarsilmi sirutasid käed.
Selja taga varjend — koobas rõske...
Nii kui hauast tõusnut ma sind näen.

Nõnda seisis palju meie rahvast —
hukust pääsnud, vapustusest tumm.
Ehk küll ringi korstnavarred tahmas,
hajus peagi kuri lumm.

Juba keset varemete rusu
näen sind, eilne sõber varjendist,
vilkas töös ja siiras elu-usus —
surmaviirastusilt ära kist!

1944

ÜHISHAUAL

(Tankitõrjekraavis mõrvatute mälestuseks)

Kolletand on vanad vahtrad kingul,
lehed tuul ju varemeisse viind.
Ütled, nõnda õudki meelest mingu!
Ent meil silme ees veel eilne piin.

Valu rinnas raske nagu rauast,
päikest nagu varjaks tume vaip.
Siin me leidsime nad ühishauast,
seotud käsi, laiba kõrval laip...

Kord nad täitsid tehaseid ja välju,
laulsid, hoides punalippu käes...
Kahju — vaenlasele kätte valjult
tasuda ei seisnud nende väes!

Mullapahkrad. Tihe sitke savi,
valukrambiks tardund kehahoid, —
kõik, mis sõpradest on jätnud häving.
Karjub — karjub needust võigas roim.

See, mis vennad julgelt surma minnes
kannatand, on nüüd kui urn me ees.
Viimsed soovid... Vihapalang hinges.
Õiglusjanu. Tasulootus keev.

Ma ei puhka, ma ei suuda seista,
kivid kisendavad talla all.
Meil on püha kohus kohut mõista,
et maailmast lõpeks vägivald!

1944

VÕIDUHOMMIK

Ju kuked laulavad
ja siristavad linnud
ja ärkab põõsastik mu akna all.
Veel toomelehed kitsad nagu pinnud,
kuid õietarjad juba kaenla all.
Ma vaatan puid ja rohtu, taevakaart
kui see, kes pole näinud kodumaad
veel pärast äikest.
Mu pilgud itta kiindund pinevalt,
kui poleks enne näinud tõusvat päikest.

Nii hele ja nii rõõsk
on päiksehelk jõel auraval,
mis voolab taamal orus.
Ja linn ta kaldal sätendama lööb
kui kirju vööt...

Järk-järgult kerkib päike udu seest
ja ujub nagu laev,
mis kalleid aardeid toob...
Hetk nagu nool, mis seatud vibule.
Mu süda taob:
kes täna ärkab, ärkab pidule!

Järk-järgult selgineb.
Ju mõni päiksekiir
end murrab minu aknas.
Klaas soojalt särahtab,
toas järsult taandub pimeduse piir.

Ma valvanud...
See koit nii kuldne on,
see öö, see öö nii hõbedane oli,
et und ei saand.

Suurt rõõmukarikat,
mis viimse pilgeni täis valatud,
kui kardaks kummutada kergel käel.
Ja vaikses joovastuses seisma jään.

Me võitsime! Me lõime alatust!
Nüüd uude ellu avatakse ust...

Päev heleneb.
All linnas valla prahvab aknaluuke
ja katustele kerkib lippe punaseid.
Vend venda süleleb
ja vanalt emalt pääseb õnnenuukse,
ja majatrepil kilkab lapsesuuke.
Neid pillub sõdureile ülaseid...
— — — — — —
Oo, veljed Punaväes, kuis tänada küll teid!

9. V 1945

VABA PÄEV

MERELUITEL

Vaba päeva mereluitel
nagu kingituseks sain.
Ja seal üksi ringi uites —
lähedaks sai loom ja taim.

Surun silmad lainetiiba,
vastu rohetavat vett.
Kive, kasve, kollast liiva,
selget nagu kärjemett

peidab jahe lainehari.
All meduusi lilla loor
õõtsub nagu langevari
väsimatult hallis voos.

Igal kivil tigu istub,
ümber kivi liigub maim.
Vetik laineist sirgu kistud ...
Liival lestakene lai.

Ja on hea, kui jälle kukalt
paitab päikse sulav kiir.
Meri ... Eemal metsatukad ...
Kalda poole kutsub tiir.

Liiva jalge all kui vahtu,
kuuma vahtu hõõrub tald.
Pikkamisi kõrvus lahtub
lainetuse meelevald.

Liiv ja meri, linnud, taimed,
olin kaua eemal teist!
Kauem oleks teinud haiget —
armastame teineteist.

1946

KALDAMÄNNID

Küll neid meretuul on räsind,
pikki aastaid painutand.
Maadluses ka maru väsind,
aga männid jäid ja rand.

Üks küll põlvili on surut,
tüvi nagu lohiseks,
ladvik aga — lai kui muru —
vägevasti kohiseb.

Teisel okste vaskjas vaha,
okkakahlud tohutud,
nagu juuksed selja taha —
ühte külge puhutud.

Kolmas turjast tõmbund looka,
jändrik, kõver nagu trepp.
Nii neid koolutatud toona,
kui veel nõtkus tüvekepp.

Aga nende kasvuinnust
pole raasu röövind tuul.
Särab haljus haprais pinnus,
hõljub latve hiigelluud.

Läbi kaldaadru kandub
avamere soolast hingust.
Vahuharjaliselt randub
laine keset teiste ringlust.

«Vaba! Vaba!» valjem, tasem
lõõtsub meri hiigellõõrist,
ning ma laulu lendu lasen,
et see kaiguks mändesõõris.

Vabast elust kodurannas
laulan ... Võidust, mis nii ere.
Laulan haljendavast männist,
igikohisevast merest.

1946

PÕHJARANNIKUL

Surub selja vastu taevaranda
mere kumer piirijoon.
Nagu hiigelvaal, kel terve maailm kanda
muistse rahva loomisloos...

Kuni silm on mere särast pime,
läbi sõrmi helgib vetekild —
hõbeudust, lapselikust silmakivi-sinest
sitiksiniseni — värvepild!

Jalge ees ent — igavene kalju.
Hele paas — maakese murdund luu.
Kalda kõrgus teeb ta vaate ülevaks ja valjuks,
ta kui kannaks endas tõde suurt.

All näed metsariba vastu lahte.
Haavaladvad, pajud, saared, kask...
Kuid siit ülalt imetled vaid võimsat kahte —
merekiik ja kalda allalask..

Savisooni nagu vaseroostes
lainejälgi keset paasi näed.
Ja on hirmgi kujutella siia õõnde joostes
purunevat vahus lainepääd.
— — — — — —
Tunne mere avarust ja uhka!
Võimas rüht on, kodukallas, sul!
Liidu läänerand — maa värskelt õidepuhkev,
ehkki rikkuseks vaid paas ja muld!

Sedap kõrge kalda valjus vaates,
nõnda tundub, — lugeda sa võid:
armastab ja kutsub taas meid merele ta saates...
Meenutab, mis maksis meie võit.

Siin on inimpõlved harind mulda,
inimpõlved murdnud valget paat.
Kuid nad tänini ei omand selle kivipinna kulda
ega ühtki igipõlist laant.
— — — — — —
Täna meri vaikne on ja leebe,
virved nagu naerukurrud veel.
Kirkalt vastu päiksepaistet valendavad neemed.
On kui rajad tulevikku need!

Ent ma tormiski ja suures rajus
ihkan olla põhjarannikul.
Selles paigas selgemalt kui mujal tajun,
kuidas elu-usk on hinge rammitud.

1947

LAINE

Laine tuleb, purjed pingul,
sõuab randa.
Üle kivi, ümber kivi
viskab oma valge lingu.
Ent siis jätab tuule kanda
vahuribad, rädirivi.

Laine taandub. Merepõhjas,
püsimatum tuulelipust,
ruskel kivil vetik õhkjas
lainetega kaasa kipub.

Ootsub sinna, ootsub siia,
pikka juust kui mereneitsil
laseb lainetega viia.
Juust nii helerohelist
üha vetevoolu heitis,
tuhat korda heitis vist ...

Laine, piisku piserdades,
tormakana oma pärjad
kisub katki helkivmärjad,
silub korraks niisket liiva,
taandub õõtsutades tiiba
oma hiigelhälli taas.

Vaata, heitis näkijuukse,
mida hellitanud kaua,
liivale kui vete nuukse, —
rohelise, kiirgava! ...
Küll see kaua meres õõtsus,
läbi vete viirgas ta.
Igavesti ent ei õõtsu!

Tõuseb laine, hääles kirm,
viskub randa valusana,
lahti raputab end vanast,
ehkki seda teha hirm ...

Ma ei mõtleks ühtesoodu
sellest, aga vahus meri,
seal see mõte mässab eos,
vastutuult ja tuuleperi —
vanast valla! Ueks saada!
Ueks saada igas teos!

1946

PÄIKSELOOJAK

Kogu päeva mere kohal
seisis päike kiivalt valvel.
Mõned pilved üle palge,
ümber ääri uduohak,
ent neist läbi säras ta.

Lained kandsid sinist siidi,
heitsid rohelisi rätte,
ulatades käsist kätte,
kuni unele nad viidi —
pehmelt, ilma kärata.

Alles hiljem, vastu õhtut,
algas vastne värvimäng.
Lillatas ju halli õhku
kullatoimne päiksesäng.

Sädelesid põhjast lõuna,
läänest itta palakad,
roosilised nagu õunad,
õmblus, äärgi vajaka.

Aga peagi päikseveerul
igatsus sind lingutab —
taha sinimere keeru
ihkad, käsi ringutad.

Purjed, taas mind viige sinna,
kus on töö ja võitlushurm,
tellingutes tõusvad linnad,
tulvab tihe rahvamurd!

Valget vahtu laineist sõõrdub...
Ilus siin on kõik, kuid tumm.
Seltsimeeste poole pöörduks!
Inimkeelel laululumm.

Räägiks neile mereluitest,
võluks naeru üle näo.
Rõõmu pulbitsevad tuiked,
need on tuhandete jaoks!

1946

TAOME MÕÕGAD ATRADEKS

PUNASEL VÄLJAKUL

Revade tuli, jäälahmakaid kärsitult keerles
patsuvail voogudel Moskva jõe sildade all.
Värkama hakkab noor rohukõrs puiestee veeres,
puhtaks ning värvikaks muutub kõik luitund ja hall.

Punasel väljakul käijate murd nagu vaiksem.
Revadepäike meid pimestab kuplite laelt.
Väljaku serval, kus rändajaid peatuvat näikse —
kuuskede rea kohal müüride hambused saed.

Astudes siin sa kui aegade keerises kõnnid.
Selgema pilguga möödunud sajandeid näed.
Hakkamispaiga, kus sangareid surmand türannid,
peitnud fontäänide särra on töörahva käed.

Tõde ei kustu. Sa Leninit vaatamas käisid ...
Hardana astusid tummunud kaaslaste reas.
Sissiide tühemed hämara valguse läitsid,
sammudki ohketuks sumbusid vaipade peal.

Punases valguses lampide all nagu vasest —
Lenini maine profiil — tunned armsaks saand näo.
Haarab su pilgu ja lahti sind enam ei lase.
Mälu jääb selgelt, reaalselt. Ja elus ei kao!

Silme ees seisab üks liigutus inimlik kindlalt,
millega Lenin kord üles tribüünile läks,
teatama ajastut vastset veel võitlusist kõmavas linnas —
ilmasest peale on murtud me vaenlase jäks!

Väljudes vaatad su kaaslasteks kogunend rahvast.
Oleks su võimuses, pärgaksid kõiki neid päid!
Tunnetad, ilma et tarvitseks mõistagi tahta,
tõde, miks võit igas lahingus Moskvale jäi.

Tõde, miks võit igas lahingus Moskvale jääbki,
tunnetab tänapäev maailma töörahva meel.
Meil aga Kremlisse saadetud rapordis räägib
rahvas neist võitudest päev-päevalt selgemat keelt.

1947

ÕNNEVALAJA

1

Nääriõhtul tinatükke korja,
seks et öösel õnne valada!
Kas sa härraks osutud või orjaks?
Kas saad hõisata või halada?

Kõik võib saatus peita oma laekas.
Juhtub — miljon võidad loteriil?
Juhtub — müütad kallilt oma aega,
juhtub — muutud töötuks, linnupriiks? . . .

Mõistatasid igal uuel aastal,
teadmatuses süda värises,
kuni viimaks lendasid kui laastud
kõik, kes õnnebörsil äritsend!

Kõik, kes seni sinu saatust väänand,
aeti ära rooliratta mant.
Töömees ise oma õnne määrab.
Vaiki, nääriõine hiromant!

2

Näe, stahhaanovlane valab malmi,
ega seda lihtsalt valata!
Hästi teada, mis sest valust valmib,
ükski sorts ei suuda salata.

Puusepp täpse joonistuse järgi
välja saagis mudeli — ja siis,
hööveldanud, lihvind, üle värvind,
mullasegajale kätte viis.

Malmivalu sädeleb ja kiirgab,
keeb ja hiilgab, silmi pimestab.
Enne tuhmuda kui jõuaks liiga,
joana ta muldvormi kukutad.

Peagi hammasratas — hõõgub iga hammas —
tuline, kuid tihe, raske mass —
vaatab vastu, ümber mullast vammus.
Valmis ongi, kummuta vaid kast!

Sulatis saab masinate vormi,
künnab põllud, äestab vahus merd...
Selles õnnevalamise tormis
võidab süda — aus ja aju — erk!

Imekalliks muutund iga minut,
saatus suur end avand salaja...
Märkad ühel päeval, et ka sinust
alles nüüd sai — õnnevalaja!

1947

REMONTBRIGAAD

Kiiruga
ükssteise järgi
neli noormeest,
viis,
ei — kuus!
Üks vaid teistest mustem pärgel,
ainult hambad valged suus.
Ümber õla
kaablikerad,
silmis tulesädemed.
Kust siis nemad?
Kuhu nemad?
Peatuda
ei läbe teel!

Vaikne masinate ruum
kajab jooksumüdinast.
Poistel vaja
vett ja tuult,
mis siin enam küsida!

Nad on täna palju näinud,
kui neil suu ei valeta, —
«kuumas ahjus» ära käinud,
«tulemüüri» ületand...

Hõikab kütja ühte neidu:
«Vaata, korstnapühkijad!»
Vastab neiu:
«Tahmaninad!
Kus mul korstnapühkijad!
Korstnapühkija toob õnne...»

«Õnne toome meie ka!»
hüüab kõige mustem
poistest,
kuna teised
naeravad.

«Mis siin naerda?»
räägib kütja.
«Tõesti õnne toovad nad —
õnnetusi ära hoides,
sest nad on —
remontbrigaad!

Mis sa, tüdruk, itsitad?
Ahi ööd kui päevad kuum,
töö käib järeljätmata,
kus siis masinateruum
vastu peaks remondita?»

«Mõtle ise!» noomib ta.
Jah, ja mõelge
teie ka!

1952

PEIDETUD TALENT

Töölt tulles popsinoorik veel
käis toitmas lehma kraavipervel.
Mis ta küll annaks selle eest,
et Tõmmik oleks söönd ja terve!

Kui tihti mõtles, hoides kõit:
kas lastel kodus leiba leidub?
Meist keegi aimata ei võind,
mis oskused ses naises peidus.

Nüüd näevad kõik — ta karjaõnn
on kuulus üle mitme valla.
Kõik räägivad, kui hea see on,
et farm sai tema hoole alla.

Poolsada sarvekandjat pääd
ta turgutusel võtsid rammu.
Ta taiplik jutt on meelde jäänd
kolhoosiperedele ammu.

On armsaks saand ta hoogne samm
ning uhkust tuntakse ta nimest.
Kuid — ilma et tast jutustan —
vast tunned teda juba ise!

1949

RUKKILÕIKUSE LAUL

Põimi, põimi kuldseid kõrsi,
varu vaskseid varrekesi!
Täida, täida suuri tõrsi,
pane valmis parrekesi!

Siis saab süüa suurel talvel,
olgu hanged aidaräästas,
hange kohal külmad valvel,
tuuled tuisku lahti päästmas!

Siis saab rukist rahvalegi,
omal võtta hoidemata.
Liugleb linna poole regi,
viib ka muile lauda katta.

Käsi kärmas vihke korjab,
kannab kaenlas suured saamad.
Ei me enam härrat orja —
küllad kündijalle saavad.

1946

VALGEL ÖÖL

Nüüd iga päev on nagu pühapäev:
pojengipuhmas õitseb akna taga
ja päike nagu öösiti ei magaks,
ei looja läeks.

Ööhämaras veel kõik on valgust täis.
Ei sära kuu, ei vilgu väljas tähed,
ent aias, pargis, kambris, kuhu lähed,
õhk nagu nõrgalt hõbetanud näib.

Sa ise osa sellest valgest ööst.
Und saamata võid tunde seista aknal
ja vaadata, kuis rohuladvus kahlab
paks udu nagu hälbind pilvevööt.

Veel enne koidikut sa hetke puhkaks,
kuid väljas algab juba teine päev
ja taevapalistusis värve näed,
mis tõotavad — saab täna eilsest uhkem!

Ning nagu linnuvidin, kohin puis
ja ärkav tuul, mis puistab kastetilku,
sus kerkib julgelt unistuste pais,
kui õue, tulevikku heidad pilku.

Seal uutes tehastes pulss kuumalt lööb
ja uusi veokeid kiirul mööda sõidab,
sind läbib kirglik uhkus — kätetööst
ja jõust ja hoost, mis vallutab ja võidab.

Ei kärsi. Jakk ja kingad! Tööle taas!
Eks esimene vastutulnud tuttav
su vaimustuse täielt kaasa saa!
Ja päev kui tiivuline ruttab, ruttab, ruttab.

1946

MARIALE

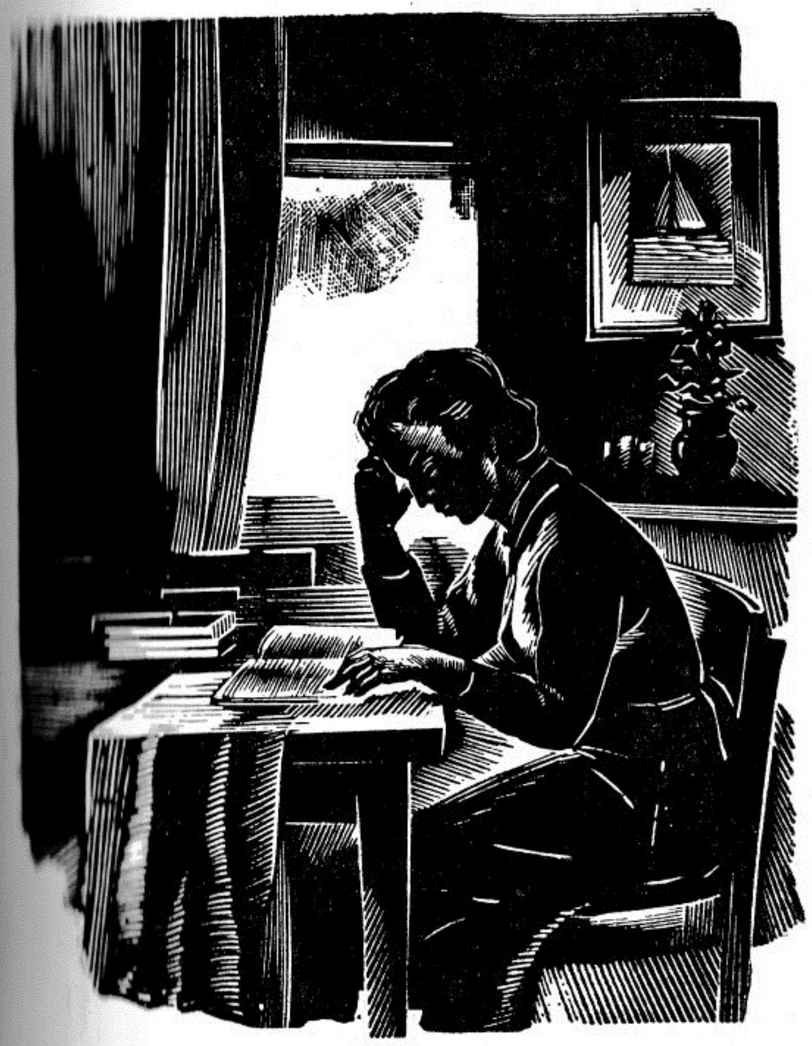

STROMÕNKA TÄNAV 32*

Mis maja see, täis rahvast noort ja vilgast?
Või maja — auklik, lagunud koloss!
Ust hoiab, paraku, siin pulk, seal tross
ja akent paikamas vineeripilbas...
Kuid siiski, see on neljakordne loss.

See maja lagund. Nüüd remondi kolin
käib tuppa toast ja keegi üha kolib.
Vastvalmind kambri voorib voodeid, kappe,
käest kätte rändab märgi pesulappe.
Sind müksatakse — kus sa varem olid?

Täis lubjapritsmeid veel on klaasist uksed,
uus aknaruut ent sirab kui opaal.
Veel seinul kuivamata värv ja maal,
kuid juba toas lööb värske elutukse.
Ju sisse asub rahvast mitmelt maalt.

On teised majad imestusest kanged —
mis maja Moskva linnaservas see,
et kõikjalt noori talle rüppe langeb?
Te parem küsige, mis noored need,
neid hoolikamalt tähele kord pange!

Näe, tudengid... kursandid... sõjamehed
ja tüdrukud, kel äsja õlult pandud
on pagunite tähnilised lehed...
Veel armis põsk, veel hõõrdund jalakand,
ent rinnal — hõbedane võiduehe.

---

* Stromõnka tänav nr. 32 — Moskva Riikliku Ülikooli internaadi hooneid.

Ei avaldand nad, millest süda hoolis,
kui roomakile läksid tule all.
Nüüd see kui ohe tungib sügavalt:
kuis rindel igatseti lauda, tooli
ja ühistuba Moskva Ülikoolis!

Jah, siin ta on, see ihaldatud soov.
Siin kõik nii omane — aed, uulits, hoov.
Tamm õõtsub akna all septembrivihmas.
Tramm kaob all sinist välguriba ähmast,
ja kõrvalmajas palke tõstab hoob...

Ööd-päevad kirves lööb ja kiunub saag.
Elektri hõõgel sarikate küljes
on laternad kui marjad hapral raal.
Uus maja laudskelett seal kerkib üles.
Näib pimedas kui muistne katedraal.

Tramm hommikuti arust ära näib,
ta raputab meid heale, kurale!
Ning linna kohal lennuk põrisev
nii tihti üle meie maja käib,
kui tahaks pesitada tammevõrale.

Kas näed, Maria, meeldib tallegi
see nooreks muutuv vananend koloss!
See maja, mida kiita ilusaks
ei saa, — ent meeldib! Kuis ka teisiti?
See on ju Stromõnka kolmkümmend kaks!

1945

DONBASSI PEALINNAS

I

Täis palavat päikest on taevakumm
ja päevalillepõllud
maast helgivad valgust kui väikesed päiksed,
stepp avardub hele ja kuum.

Kask valevajalgne on taganend vist
Põhjamaa soode peitu.
Iga tare man nõtkumas näikse
akaatsiat tumedalakalist.

Ja korstnaina kõrgahjud seisavad reas,
suud ammuli punases leegis,
kaovad ja ilmuvad aeg-ajalt nad
teede veeres.

Tuhamägede küürud
ja koonused
tihedamalt,
tihedamalt koonduvad,
viipavad üksteist,
suruvad üksteise ligi.
Lõputu stepp peab taanduma ometigi —
rööpad, relsid, traadid
piiravad teed
ja Stalino, Donbassi pealinn,
avab sulle oma uulitsad,
oma alleed.

Naised kirevas riides,
mehed üleni valges.
Kõikjal elavad, tõmmud, päevitand palged.
Siis aga eraldan tuttavat nägu — Maria!
Ja lasen end käevangus viia...

II

Siin iga teine-kolmas on kaevur
või kaevuri vaevu teab.
Kas ta on noorena komsomolieas
käinud kirkaga talgutööl,
maa-aluses käigus käised käärind...
Aastaid kaevurilampi läitnud,
hiljem kohuseid täitnud
inseneride kuulsas armees...
Kas ta on terasevalamistöös
donbaslase nime väärind.

Iga teine-kolmas...
Sa kuulata,
Donbassist jutustab ta!
Instituudid, alleed ja tehased
seisavad äkki su ees
kui elavad isikud
elavais tegudes.

Siin — kaevandus vanem kõigist,
seal — parim ja moodsaim,
see kuulsa kaevuri töökoht,
too hirmsamaid vaenlase lööke
kandnud šaht.
Vee alla uppunud käigud...
Taastatud,
jälle käigus.
Eilsete heitluste,
tänaste ehitustööde
ülevad paigad!
Nii haarab donbaslase kodumaa-armastus
malmi, söe ja terase linnas Stalinos
sind võimsalt kui kosk
oma vooga.

On olemas kolkavaimustust
ja vastu rinda löömist
võltsi hooga:

Mina! Mina olen säält või täält,
selle või tolle töö mees,
tundke aukartust!

Donbaslase uhkus on rikkam sellest,
siin ei hoobelda suuregi teoga.
Kuid teguderaamatud
ise on,
millest

ei võta ära
ega pane juurde peoga!

Võõrale lahket naeratust
keegi kuskil ei keela.
Ent lahkust on mitmenäolist.
On lahkust, mis lehkab hallitust,
on lahkust, mis lahtub teega
või viinaga koos.
Donbaslase oma on vennalik lahkus,
ses on töölise tarkust ja au.
Võib unuda nägude, nimede rohkus,
kuid see juba meelest ei kao!

III

Väljade vaateveeru varjutavad korstnad,
kõrvus on mootorite surin
ja inimeste helisev keel.
Steppide avarus linnastki helendab vastu —
kaugete kinkude külgi näed viirgavat veel.

Meid ümbritseb tööstuse kord ja rütm,
kuid aedade lõunamaa.
Maria, ka sina neid mõlemat kaht
eneses ühendad.

Päevalillede seas,
tuhamägede karges raamis
kõrge küpressina tõstad pead,
julge ja kaunis ja karm...

Nagu kogu see pöörane sugupõlv,
kes teadlikult kannatand on.

Maria on üleni Stalino laps.
Ning isegi mina,
alles-eile-siia-sõitnu
vaatan Stalinot
kui oma linna:
uhkust ta üle hellitan rinnas
ja naeratan,
nagu midagi suurt
oleks võitnud...

1948

HINGEDE RÄNDAMINE

NÜRNBERGI PROTSESSILT

1. Viimne fritzupaar

Kobrutava õllekannu ees
igaüks neist oli täitsamees.
Ent kui lahjaks läks fašismitaar,
murdis truudust viimne fritzupaar.

Hermann salgab maha Adolfi:
«Sinasõprus, joodud Münchenis,
kümme aastat, mis me käinud koos, —
kustutage maha ajaloost!»

Lubage, meil uus on ajajärk!
Ajalugu, teie, Rosenberg,
enam võltsida ei suuda nüüd!
Läbi lips ja — kurikuulus «müüt»!

1946

2. Kaitsekõne

«Räägite, nad kurja teinud —
sõda ... Ah, mis tühja! Leidub
igal mõni pisiveake ...

Ent nad teind ka head, kas teate:
puhtalt eland — vannis kümblend,
netilt rõivastunud ümber.
Koeri söötnud, käinud leeris,
hiljem süütult kurameerind,
broomi võtnud, pisut napsi ...
Ütlete — nad tapnud lapsi?
Jah, kuid ainult mitte-natse,
ainult alamrassist matse!»

1946

HINGEDE RÄNDAMINE

Eksperdid on otsinud Hitleri laipa,
kuid rändavat hinge nad püüda ei taipa!

Kus kohas on sündinud lapsuke uus,
kel mürgihambad kui temalgi suus?

Ei nuta, vaid kõõrutab sõjale hümni...
(Ega's betlemma imikuks igaüks sünni!)

Te vaadake sinna, kus relvade tärin
päev-päevalt kasvades kuulmeid närib.

Ja kui teile vastu lööb surnuhais —
siis — surma seal tõesti planeerivad haid.

Ja nende ringis on aujärjel tema
kui vaablaste ringis vaablase-ema.

Võib olla, et kullast on hambad tal suus,
kuid temas on sündinud Hitler uus.

Eks füüreri hing presidendile sobi,
kui nendel on nii-öelda — ühine «hobby»!

Kui eluaeg Kruppi on kummardand mees,
hing leiab tal rahu vaid taolise sees,

kes kummardab Austinit, Hearsti ja Dullest...
Demokraatiajõud aga soovivad talle:

Mask maha! Kõik nähku, kes seisab me vastas!
Mask maha! Las meile ta maskita vastab!

1947

SÕJAÕHUTAJAD

Teie tapsite Indoneesias
Sarifuddini ja Musso.
Kommunistide jahil Ameerikas
teil kõrini lahti on suu.
Teid ahvatleb kreeklaste veretilk —
rahvast sõtkuda porisse!
Kuid, härrased, heitke Hiinale pilk, —
kas teie ei värise?
Kas teie ei värise hiigeljõu ees,
mis ääretus Aasias keeb!
Te tardute hirmust, te vaikite,
sest palju teil karta on veel.
Te kardate prantsuse kaevurit
ja streikijaid Soome rajal.
Ning neeger Robesoni lauluviis
teid paanikasse ajab.
Iga saksa demokraat — seegi on
teie meelest «ähvardus» uus.
Teil vaenlasi tõesti on leegion,
sest neavad teid miljonid suud.

Ja Moskva seisab kui rahukants
teie raevunud silmade ees.
Õpib võitlema meil nagu kohus ja kord
juba iga pioneer.
Meie tööliste käes iga minut on relv,
rahu kindlamalt jalule seadev.
Kolhoosniku käes iga haritud nõlv
on rahu pant — seda teadke!

Meie kutsume rahu eest võitlusse kõik
ja rahvad järgnevad meile.
Me tagatis neile on — rahu võit,
aga Nürnbergi süüpingid — teile!

1949

MIS ÜTLEKS BYRON?

Lord Byron oli kord...
Kuid mitte nagu lord,
vaid kui poeet ja sõjamees
ta võitles Kreekas vabaduse eest.
Mis ütleks Byron nüüd,
mil Bevin Kreekat nagu juudas müüb?

Kui Byron teaks,
Childe Harold veel kord koduranda neaks..

Ei, küll ta näeks ka omal kodumaal
ust avatut — kus tööliste kvartaal.
Kaht lippu näeks ta teritatud silm,
kaht laagrit, milleks jagunend maailm...

Lord Byron oleks Kreekas partisan
või istuks trelli taga Inglismaal...

Kuid, sõbrad, mis on kasu vaidlusest?
Peab tegutsema ise enda eest!
Mis nüüd maailmas ausaid ühte seob,
on rahurinde võiduks tehtud teod!

Poeet, kus iial on su kodurand,
kes oled vabast Kreekast unistand,

türanne vihanud ja näinud enda eel
ühtainsat — võitlusesse viivat teed.
Pea meeles, sa, kes elad, tead ja näed,
et sul on relva jaoks veel terved käed!

1949

BALTIMAADE KÜSIMUS

Baltimaade küsimus
Ameerikas
aastakümmet kaks
on seisnud mustal tahvlil.
Nad ei tunnista,
ei seedi nad
seda, mis on sündind meie tahtel.
Nad ei tunnista nõukogusid,
eesti,
läti,
leedu rahva soovi,
nad ei tunnista,
et toimus see,
mis ei anna tulu nende poodi...

Tahaksid nad vist,
et endiselt
pukis püsiksid
siin ulmanised-pätsud?
Ja et kummitaks
meid tondina
NATO
oma aatomsõja ratsul?
Kõlaksid siis
kõigil kolmel
meie kaunil maal
nende õõnsad
mõistuseta fraasid:
«Vaba maailm»
ja «punane oht».
Ameerika sõjabaasid
siin asuksid?...
Vaat oleks ohutu koht
(kus lõputa hargneks šantaaž)!

Nüüd aga,
nüüd neil on hale
meie «orjapõlvest»
ja taevavõlvist,
mis nendele avatud pole.
Seepärast räägivad nad,
et tankide najal
me endile nõukogud rajand.
Meie maal
tankid ei tulistand sellel ajal.
Avasid tule nad
alles siis,
kui tungisid sisse
Hitleri jõukude mehhaniseeritud read.
Kuid, härrased Valgest Majast,
te olite ise
meie liitlased lahingus seal!
Kuidas te võisite unustada
just seda,
mis oli teis head?

1960

SUVISED KILLUD

SOOVIDETA ÕHTU

Ree öö ei tohiks iial lõppeda!
Meid kahte saadab tänav lõputa.
Veel vihmasadu sahisemas puis,
kuid vihmavarju all me kanname
kaht kastanitelt murtud
hiiglaõit.

Las saada märjaks juuksed, õlad, kael,
las vastutulija meid kurjalt kaeb!
Las noomitakse õievargaid meid!
Õhs särab helelilla välguheit
ja selle valgel sinu nägu näen
ja selle valgel ulatame käed.

Üks soovideta õhtu mõlemil,
nii vallatu ja naerust elevil,
käes kastanite valged õietunglad.

Märg asfalt peegeldab me hoogsat astumist
ja kumbki endamisi mõtleb vist,
et õnn, mis ikka täiuslikuks jääb,
on: vanad sõbrad, vana vein ja vanad kingad . . .

1956

ON PÕÕSAD HOMMIKUSELT MÄRJAD

On põõsad hommikuselt märjad
ja marjad nõretavad kastes.
Ja sinu huuled,
ja sinu huuled
kui punetaksid mulle vastu.

Nii kahvatu on sinitaevas
nüüd suure päikselõõma eel.
Ja sinu silmad,
ja sinu silmad
just nõnda seisavad mu ees.

Tuul puhub üle rukkivälja,
kui sinu juustes mängiks käed...
Ja rohi haljas,
ja rohi haljas
see sahiseb mu jalge ees.

Ei ole kaugele mul minna.
Nüüd aeglustama sammu peab.
Kas tahangi
ma jõuda sinna?
Mind miski vägi sinna veab!

Sa võtsid minult
kõik sihid, mõtted.
Neid ise asendama pead...
Ja ainult sind mu sihiks võttes
ma pole õigel teel, ma tean!

On põõsad hommikuselt märjad
ja marjad nõretavad kastes.
Ja sinu huuled,
ja sinu huuled
need punetavad mulle vastu.

1957

VANA LAUL

Ja kui sa tuled,
on raske olla.
Ja kui sa lähed,
on raskem veel.
Miks kullerkupud
on puhkend valla?
Mispärast kirsid
on põiki teel?

On kraavikaldad
täis ilutulva,
täis kannikesi
ja kiilisid.
Ja kõigil, kõigil
on silmad valla
mind nähes sinuga
tolmuseil teil.

Ja maantee tolmus
on palju jälgi,
küll väikseid, suuri
ja kohmakaid.
Ja maantee kraavis
on palju lilli
ja orjavitsu
ja ohakaid.

1955

KILLUD

1

Pääsud lendavad,
moonid õitsevad.
Suvi!
Midagi armsamat
välja mõelda ei saa.

Kummelid, pärnad
ja umbrohud lõhnavad.
Suvi!

Taganes teispoole metsi
ja teispoole maad
pimedus, õelus —
kõik see, mida hüütakse «kuri»
ja millega vanemad
lapsi
hirmutavad...

1955

2

Mulle meeldib keskpäev suvine
ja päike kuum ning tuline.
Siis iga kraav on õieehtes
ja puud on paksult, raskelt lehtes.

Nii rahulikult seisab puu.
Nii lopsakas on lille suu.
Nii julge putukate põrin,
nii kõlav linnukese sirin...

Kõik elab maa peal, õhus, vees,
kõik kiirgab õndsas teadmises,
et olemine tasub vaeva
ja õhtuni on palju aega!

Võib-olla tuleb varsti äikest?
Kuid pärast äikest — jälle päikest.

1957

3

Kibuvitsad ja valged pilved.
Rukkililled ja maasikad.
Nõnda Põhjas on südasuvi.
Sel südasuvel sind ootan ma.

1955

VÕIB-OLLA SEE ON POOS

Võib-olla see on poos,
et ma sind taga leinan?
Võib-olla see on poos,
et ma ei hooli sinust?
Eks elus ikka mõnda poosi leidu
ja kõik nad kõlbavad
ka endapette sisuks.

Ent sõprus?
Seal on poosi kõige vähem.
Kui miski maa peal ongi
poosi-ohutu,
siis vana sõprus sinna liiki läheb —
koos lipuga, mis lehvind lahingus!

Võib uusi sõpru vahest jälle leida
ja imetlust ja hellitust ja edu.
Kuid vanu sõpru
kunagi
ei leita,
neid säilitada
väljateenitult
võib pärast pikka ühist koormavedu.

1957

MUUTA JA MUUTUDA

MUUTA JA MUUTUDA

1

Kaht rasket asja maailmas ma tean,
mis ikka on üle-jõu-käivad.
Ja ikka neist üle saama peab
ja üle saadakse viimaks.

Kui raske on muutuda —
heita peast
kõik eilsed
õilsad ikoonid!
Või lahkuda vanade kaaslaste seast —
teab igaüks, kes on proovind.

Ent veelgi raskem on muuta teist.
Sa anna pihta või paita —
uut maitset ja uut psühholoogiat
nii lihtsalt sa luua ei aita!

Sest hinge kogunend vanaraud
kord tuliseksaetuna särtsub,
kuid jahtub jälle, on külm kui haud —
poeb pühaks saand harjumusnärtsu.

Ja siiski nii palju ma muutusi näen,
mis aastakümme on loonud.
Meist keegi ei ole endiseks jäänd...
Ja ümbrus on uudne sootuks!

On kümme aastat sind õpetand
nõukogude rahva võitlus,
kuis suhted sa vanaga lõpetad
ja mida sul nõuda on õigus.

Mitte uskliku patukahetsus,
mitte pelgliku kuulekas «jaa!»,

mitte kalkuleeriv ja äritsev
«teisiti läbi ei saa»
vaid su muutunud südametunnistus,
seda nõuab sult kodumaa!
Ja hinge ennast
ja vaimustust —
mitte kriipsugi vähemat!

2

Sa mõnikord ise veel muutuma pead,
et teisi kaasa viia!
Näe, sammuvad teistega ühises reas
su senised
muutumispiinad. —

Sa polnud ju halb,
mitte sugugi!
Sa headusest lõhkesid aiva,
sa mõnegi omasuguse
vead leidsid
ja neid võisid laita.

Et spekulanti
ja ärimeest,
bürokraati või kulakut kiita,
sul selleks lihtsalt ei olnud keelt.
Jäägu õigluse vikati niita!

Kuid nende sarnased ihad sul
ja nende sarnased tunded
ja nendega ühine igatsus
olid settena jäänud su hinge.

Mingi erandlik valu,
mingi ebalev rõõm —
mis sa kannad neid kive taskus?
Rõõm muuta ja muutuda —
see on vast lõõm!
Selleks kerge on iga raskus.

1949

ON LÄBI SÕPRUSED IDÜLLI SOUSTIS

On läbi sõprused idülli soustis.
Vastolud veervad kui laviinid mäest.
Neid igast sordist, igast mestist.
Nad kasvand välja meie endi seest,
kuid võivad meidki matta igavesti.
Sest spekuleerijate sugu elab veel!

1950

HILINE ÕITSMINE

Hiline õitsmine aias mind kohutab.
Tulbid oktoobris ja priimula vahutav!
Keegi on looduse seaduste vastaselt
meelitand välja need meelespead kastesed...

Tulevad õied ja tulevad linnud,
öökülm neid üllatab, kivi tal rinnus!

Hiline õitsmine aias mind kohutab.
Tundeid ei õilista, südant ei lohuta.
Taganen sammukse hallpeade austusest,
seisatan rõõmust ja siis jälle — nõutusest...

Kaks korda nooreks meist keegi ei sünni.
Teidki mis uuesti õitsema sunnib?

1956

VÄIKEMEES

Kaks sinist silma kahvatanud näos
ja nõbininakene reipalt kikkis.
Mis olla võib sel väikemehel täos,
kes kolmat aastat nühib koolipinki?

Pall, taskunuga, suupill — arvate?
Kõht täis ja riie seljas — kõik on korras?
Kuid ei, ta juba tüdib karglusest,
kui osav kala puikleb unemõrrast.

Ei sängi saada meelitus, ei käskki.
Ta silmis midagi näed kumavat...
Toeb küünarnuki lauale ja äkki:
«Kas usud vaime? Usud jumalat?»

Ta kuulnud — jumal olla headus, vaim,
mis taeva kõrgustest su hinge valgub...
Nii kuulsin ma ka oma päevi algul,
kuid veendusin, et see on õelaim laim.
Laim elu kohta!
Parimad ei uskund
ei issandat, ei ingleid, kuradeid.
Kuid sinu eest nad võitlusesse viskund
ka siis, kui endid see viis hauda neid.

Nii muinasjutu-iga viimaks hääbub.
Kui aga pilvetagust headust lootma pead,
maailma vaatad põlglikult kui kääbust.
Ei, laps, kõik headused ei ole head!

Kaks sinisilma erksalt jälgib mind.
Ja laps ei imesta, et minus purskub valla
kord-korralt tulisema mõtte kirg.

Ei usu ma, et selgeks teha talle
võiks hoobilt asju noid, mis liiati
meist igale vaid aastatega selgund.
Kuid oma viha ma
tõeväänajate vastu iialgi
ei raatsind ega raatsi jääda võlgu.

1947

DEMOBILISEERITUD

Mul on majake pargiserval,
mul on sõbrad ja vaenlased.
Ja siiski mind tõrjuti elust välja.
Elad — ei tunne iseend.

Puhkus — milleks minule puhkus?
Mugav tuba ja õitsev aed?
Ei! Tahan lahingus endale kohta,
võitluse järele igatsust põen.

Tuimus. Hukatus. Leige õhk.
Puudel kaunid ja haljad on lehed.
Aga hinges kõik maha põles.
— — — — — —
Isamaa, sina, kas tõesti S a
käsid demobiliseeruda?

1955

FOTOKUNSTI ÜLISTUSEKS

Kas fotokunst on objektiivne?
See objektiivist oleneb.
Peab meister olema naiivne,
modell passiivne
ning hingestatud — tehnika!

Kes teab...

Kuid seda väikest võlu,
mis hüva fotot vaadates
sa tajud,
surnuks aeg ei mälu
nii nagu mõnda kunstiteost,
mis käraga läks laadale,
kui moodsuse
sesooni-ilu
ja nagu vahel vaateidki...
Sest lihtne fakt
on «aateprii».

Näib usutavam fotomees
nii mõnestki professorist,
kes vahel ajalugu uurind.
Seepärast fotomehe ees
ma kübarat ja kaabut vist
küll tõstaksin,
kui oleks mul
tilk objektiivsust
või kultuuri.

1957

INIMLIK (1)

Inimlikud nõrkused
ikka olnud
väikselt naljaaineks.
Kui sul pea käis ringi kõrkusest,
andestati —
juhtiv koht
on ära rikkund vaese!

Kui sa olid arg,
ei teinud kriitikat,
andestati —
hoiab oma nahka.

Öeldi:
«Kes siis peaks nii kangesti
oma nahka
turgu viia
tahtma!»

Pigistasid silma kinni,
tõde varjasid
või hurraaga kiitsid —
kõik on hästi korras!

Mõnda pisiviga
kohutavalt sarjasid,
omameeste kampa
ülistasid hardalt...

Seda kõike
hüüti leebelt
«inimlikuks nõrkuseks»,
muiati
ja andestati —
olgu!

Aga argust
inimlikuks nimetamast
tõrkudes,
rahvas, näed,
peab inimlikuks

teadmist,
au
ja julgust.
Karta oskab loomgi,
uss võib pelgu pugeda.
Nahka hoida,
see ei ole «kunst ja teadus»!
On ju inimene loomast tugevam,
on ju inimesel
teine eluseadus!
Mõelda,
luua,
õigluse eest võidelda, —
siit see
päris inimlik
veel alles algab.
Kommunism
ei ole meil utoopia,
ta on kõige inimliku
suur ja uhke algus!

1952

KESET HALLI ARGIPÄEVA

Kui hea on päikse pilk,
mis korraks läbi pilve väreleb!

Nii heledana liugleb läbi õhu,
et helgib kullakarvaliselt tolm.
Ta värvib roheliseks rohu
ja varjud mustaks nagu tõrv.

Siis märkad sa, mis vaja märgata:
maailm on noor, maailm on igivana...

Ja maailm valmis iialgi ei saa.
Sa ise tema valmimata osa
ja — valmimatu ka.

Ma päikest iga päev ei saa
ning lepin sellega.

Kuid leppida ei suuda ma,
et päikest võib ka varjata
ja varjajaid võib mitte sarjata!

1956

KESKÖÖSEL KOHISEB

Kesköösel kohiseb all aias meri.
Sa seisad üksi tema ees.
Kuu selge, tõsine on külind hõbeteri,
neist hiigelpalm on kasvand üle vee.

Ja lainetab ja kohiseb ja voogab
suur vetelagendik nii ääretu.
Sind haarab jõud,
sind pimestab see ilu,
sa ise oled väike, vääritu!

Mis valu sind on kihutanud siia?
Mis mõte hoiab merre kukkumast
siin kaugel Musta mere rannarahnul,
kus maa ja taevas ühte sulavad?

Ööl üheksa on poega, räägib rahvas.
Sel ööl on minul mõtet üheksa ...
Neist ilusamad kahe käega kahman
ja teised lainetesse kukutan.

Sind raskelt reedeti, sind sõbrad maha jätsid,
sind teotas kuri laim ja keelepeks.
Kuid seltsimehed, kes sind üles otsind,
need karmid on, kuid nende arm on eht.

Kuupaiste laiub rahutumal merel,
ja vesi hingab tervelt, tugevalt.
Vist vete-emal varsti pidu tuleb,
täissõõmuline tants ja pillerkaar?

Kesköösel kohiseb all aias meri.
Sa seisad üksi tema ees.
Ja tuult ja tormi igatseb su veri,
ja tuult ja tormi ennustavad veed.

Gagrõ, 1954

EI OLE PIIRI

Ei ole piiri inimlikul murel
ja inimlikul õnnel piiri pole ka ...

Ja äike, kui ta siia randa tuleb,
lööb mustad pilved taeva külge
lilla naelaga!
Välk roheliselt särab mere kohal.
Siis taeva taustal tumesinist hiiglast näed.
Näed tuliniitidega kokkuõmmeldavat
kaht pilvehõlma, mida välgukäär
ju lahti lõikab.
Vaata, vaata! Juba
on sakiline õmblus kärisend ...
Näe — väävlimäed!

Ja majakõrgust lainet juhib randa
see võimas jõud, mis valla puhkeb siin.
Veeparras vastu kivi puruks langeb
kui kildudesse plahvatanud miin.
Vaht valge kahvatades viskub üles
ja keegi kuskil hirmust karjatab ...

— — — — — —

Kes on, kes hukkus rajus välgutules?
Kas süüta ta või süüdi meie ees?

Sa kuulsid ju, kel vastust anda tuleb! *
Sa kuulsid ju, ja mõtled südames:

las surra need, kes reetnud on ja tapnud,
ja need, kes teiste elu isunud!
Sa pole neile mängukanniks hapraks,
sind kutsub töö ja kutsub pidustus.

* Sel päeval oli ajalehes teade kohtuotsusest Rjumini üle.

Ei ole piiri inimlikul murel
ja inimlikul õnnel piiri pole ka.
Ta on kui äike — äike Mustal merel.
Ja selles meres pole saart.

Gagrõ, 1954

AEDNIK

Mind aednik oma aeda viis
ja millestki tal polnud kahju.
Ta astreid murdis,
gladioole siis.
Ja väiksed roosaõielised rippuvpead,
mil pärli nime tahaks anda,
ta sõrmi vahel värisesid seal...

Kuid aednik, miks nii palju?
Ei kuule ta, vaid laastab juba kresse,
mil õilmed kollased ja lõhnavad kui vaha.
Poolmuidu pakub, «kauba peale» ka
veel lõvilõugu, õunu,
hilinenud kirsse...

Kuid, aednik, mis on juhtund teiega?

Ta turul äsja tingis iga õie eest
(kõik lillesõbrad teavad juba teda!)
ja äritses ja spekuleeris.
Nüüd vaevalt ära tunnen sama meest.
Seal kurjal keelel kelkis ostja ees,
seal rääkis ta, mis väetis maksma läks,
kui palju aega kulus kastmiseks,
seal sorti ülistas
ja tingis tüki pealt
kui mustlane, kui vana saatan.
Nüüd imestades teda vaatan.
Toon muutund lahkeks,
käsi heldeks...
Ma olen ostjast külaliseks saand!

Kuid aednik, ma teid läbi näen.
Teil kurb on olla üksikperemeheks
sel maal, kus rahvas kõige peremees.

Teil tarve olla pillakas,
sest hing teil millestki on jäänud ilma.
Võib-olla kollektiivi karmusest,
ta sõprusest,
ja tema kordaarmastavast silmast.

Mind aednik oma aeda viis
ja millestki tal polnud kahju.
Miks minul temast kahju hakkas siis?

1955

ÕNNELIK PÄEV

Mu hing on tulvil imesid.
Jah, täna
mul elav meri soontes lainetab.
Jah, täna armastan.
Jah, täna elan,
mind õhk ja päike kargelt joovastab.

Kõik õnnestub mu käes, mis ette võtan ...
Ma teisi häässe tujju kehutan.
Kõik leian kodust, kellele ma külla tõttan,
klaas, millest joon, see üle vahutab.

Silm peegeldab mul sinitaeva lappi
ja puhast taevast tunnen igas hingetõmbuses.
Kel raske on, see kutsugu mind appi,
ma muudan vaevad naudinguks
ja mured lembuseks!

Sest mul on täna imettegev võim.
Ma kindlamini armastada võin
just seda, mis teis kõigis paremat.
Ja ma ei eksi nagu varemalt.

1956

TUISULAUL

TUISULAUL

Kuhu tormad, tuisukene
tuhattiibne, tuhinal?
Endal hõbeuisukene
iga vaskse varba all.

Naerab vastu tuisukene.
Torman
telefonitraate
pingutama.
Torman
kõrgepingeposte
kangutama.
Torman
sinu aknaid, uksi
lõngutama.
Siis mina matan lumehange kõnniteed,
Siis mina matan sinul hinge,
tee mis teed!

Ning tema keerleb, pöörleb, veerleb
läbi linna lohinal.
Kisub katust, katsub piita,
laotab tiibu kohinal.

Vaatan mina, vaatan, kas on püsti
majad veel?
Vaatan mina, kas on inimesi
käimas teel?
Küsin mina, mis sa, tuisukene,
sellest said?
Kõik on terved, kõik on alles,
jänni jäid.

Naerab vastu tuisukene:
oota veel!

Välgub tema hõbeuisukene
tuuleteel.
Lootis tema, lootis üllatada
tehaseid.
Lootis tema hirmutada koole,
kodusid.
Aga kõik olid nurgad kinni toppinud.
Kõik olid tuisu vastu võitlust
õppinud.
Ainult minul, ainult minul
lugu halb.
Ainult minul oli loetud
iga halg...

Öösel oma kambrikeses
magan rasket und.
Aga tema vastu klaasi
loobib lund.
Koputab ja raputab
ja seina pihta lööb...
Mis sa, rumal tuisukene,
mässad keset ööd?

Kiitleb aga kiitleb tuisukene:
vaata mind!
Kiitleb nagu mõni vana edev
paabulind.
«On minul jäised sammassaalid,
pakase paleed.
Kasuk minul härmanarmaline,
kalliskivist keed.
Olen mina, olen mina
kõigist kõige tugevam.
Pead minu väge ja minu võimu
nägema.»
Näitab oma sulgi läbi klaasi
särava.
Maalib lilli, oksi, pärgi.
«Imesta!»

Ärkan mina, ärkan,
hommik koidab kahvatu.
Aknaklaasid külmas härmas
nagu puud.
Keegi tuppa läbi seina
poetab lund.
Hingan välja valget auru...
Surmatund?

Raiun mina, raiun,
raiun mina, raiun
metsas puid.
Vaevan mina, vaevan,
vaevan mina, vaevan
seljaluid.
Küll oli raske, küll oli raske
raiuda!
Küll oli raske koormat koju
vedada!

Kütan mina ahju,
halukesed praksuvad.
Aga õues aiateibad pauguvad.
Ahi minul täis on sinist suitsu,
punast tuld.
Aga korstnas tuisukene
vingub mul.

Mis sa vingud, tuisukene?
küsin ma.
On's sul kahju, et jäin siiski
elama?
«Miks ei peaks mina mitte nutma?»
nuuksub ta.
«Ei jäänd ellu sina üksi,
teised ka...
Külvan mina, külvan, tuisukene,
tuult ja lund.
Aga hanged vähenevad
iga tund.

Lendan mina, lendan läbi linna,
imestan.
Lambivalgus, tulesära
pimestav ...
Näen mina, näen elektrijaamu,
hirm on mul.
Kardan mina inimese hingust
nagu tuld!»

— — — — — —

Järsku kuulen praksatusi.
Ehmun, mis nüüd sai?
Külma süda küünlapäeval
tõesti lõhki lõi!

1956

TEREK

Teed andku roosakad ja hallid kaljud!
Kui välgujoon neist läbi käriseb
kõrk Terek.
Kuulake, kui valjult
ju ümberringi õhus väriseb
ta mühin!
Paigalseisva pühib
ja neelab tema vahukeer.
Kui kaljurägastikus murrab teed,
siis ulub temast, oigab iga tühik.

Nii Terek mässab läbi mägede.
Su mõtte räbalateks kisub,
kes seisatad ta möllu ees.
Ei kuuldu kõnet siin, ei sosinat,
sest vaiksed hääled
matab vete sõjahõik.
Kui väljakutset iga sõna hüüdma pead,
et laine möirgesse ei sumbuks kõik.

Oo, mässav Terek,
sajad sind poeedid
su ilus metsikus on ülistand!
Sind nähes Puškin maapaoiket needis:
tall' näis —
kui vanglamüür
sind kalju palistab...

Su ümber rahvasuu legende põimis.
Su pervil Lermontovi Deemon kuulsaks sai,
see ülimaine rahutuse vaim,
kes enda surematust vihkas ...

«Tamaara loss» veel seisab,
sünk ja õilis,
kui kaljutipul kotka pesapaik

ja neile sündmustele vihjab ...
On, mässav Terek,
sajandeid poeedid
sind ülistand ja saatnud sulle needeid.
Nüüd vanglamüür ei viirastu su kaldais,
vaid tormilise elu tunglev tõus
su voolu silmitsedes meeli valdab!

Siin, lummatud su vete keevusest,
kord rõõmsameelse luuletuse lõi
Tamaarast, Deemonist
Vladimir Majakovski,
kes sajandite sumbund süngust trotsis.
Ta küsis koguni —
miks Moskvas istuda,
kui tohin olla siin?
Kui tohin olla siin,
nii kaunis kohas,
vete pillerkaari
ja vahu valendava mängu toel!
On teada, millest kõneles ta veel
ja pilte eluolulisi maalis —,
et kergeks, rõõmsaks muutub sellest meel...

Näe, vikerkaarne piiskesadu
on rahnud kaldail niisutand
ja nende vahel
valge joana
piki kaljurada
ta kihutab ja kiirustab...

Oo, Terek, võimas on su vana laul,
ma vaimustuses möirgaks suga võidu!

Sul loomu poolest osaks saanud au,
et vägevaima sarnaseks sind hüütud.
Kuid meil on ajaloo poolt antud õigus
sind näha
vabaduselaulikute
rindelõigus.

1949

KODUNURGA VÄRSID

KODUKÜLAS

1

Siin kajakad kiiguvad laineil,
kui mullugi sahiseb roog
ja pilved on tormide aimel
nii tihedalt sagarais koos.

Siin kivid kui heledad helmed,
neid loputab lainete vird.
Ja kauguste sinavas kelmes
kaob päikese põletav pird ...

Siin lapsest peast istusin tihti
ja merele kiindus mu pilk.
Noor süda kõik laineile pihtis
ning valu läks — viimne kui tilk

siit vetega pahinal kaasa,
kus kummardub kõrkjapaar,
kaob viimane libleke aasast,
vee virvesse kahaneb saar ...

Need päevad kui unes ma veetsin
ja alati janunes hing
teist kallast. Mind sinna kui veeti,
kus veepiiri siniving ...

Nüüd tulnud ma merede tagant
ja hingest on kustunud põud.
Pilgu merele kisub aga
sama lapse-ea võlujõud.

Taas istun ja laineile pihin,
millest valusaks tõmbunud meel.
On tuules kui kuulide vihin,
palju nägusid silme ees ...

2

Vahu valgeid ülaspärgi
lõikab silmapiiril laid,
teine,
kolmas
ühtejärgi...
Mis nad muiste nimeks said?
Orissaare,
Kapussaare,
Ula küla,
Talilaid,
Karjassaare,
Kübassaare...
Tean seal küli kaunemaid!

Tean seal sõpra, tean seal vaenlast,
tunnen neid maast-madalast!
Omakseid mul kiskund kaenlast
kirstukene kadajast. —

Kirstukene? See ei kiskund,
kiskus saks ja sakste nuhk
emalt tütart, isalt poega!
Tarest jäänd vaid valge tuhk...

Tean seal tublisid, kes vende
vastu sõtta eal ei läind,
roos ja kõrkjais peitsid endid,
kolde ees vaid öösel käind.

Tean seal neid, kes relvateral
mõistes õigust lahinguis
elu andsid. Ei neid enam...
Tervita neid, lainte tuisk!

3

Võtab laineil vahuloogu
tuul, mil lakkamatu hoog.
Käivad piki pilliroogu
sillerdavalt-haljad vood.

Õõtsub, hõljuskleb ja kiigub
kõrkjalaineis kaldaäär,
tumerohelisi tiibu
laotab, laotab merekäär...

Mõeldes neile, võitlejaile
oma kauni saare eest,
nende orbund omakseile
püüad avardada teed.

Nagu üle mereselja
läheb vahu välklev jooks,
nõnda, kihutades nelja,
läheks, neile õnne tooks!

Ei! Siinsamas —
kivid...kadak,
heinalapid pilliroos,
künnivaos, kus kõnnib kajak,
siin on peidus õnnesoon!

Siin on vaja vaeva näha,
siin on vaja tõsta häält,
teha kõik, mis annab teha
kauni tuleviku hääks!

1945

KEVAD

Puhu lõõrib lõo,
puhu vihma valab.
Vihm teeb märjaks näo,
pori leotab jalad.

Aga oraspõllud
kosuvad ses möllus.
Juured sosistavad —
kevad, kevad, kevad!

1960

MÄDAALLIKAL

Mädaallikal, kesk pilliroo ja vana kõrkja risu
rohetades lokkab vetikate kiht.
Küll on ikka mõnel taimel isu
kasvada, et raksub piht!

Aga vetikate kohal särjesilma õisi
puhkeb nagu metsamaasikail.
Süütult pilvedesse vaatab pilk nii õilis,
armsam terves kaasikus!

Imestama peab, et roiskund vanematel
on nii veatuid lapsi teinekord.
Ja et mädaallikas, see kääriv nõiakatel
eedenlikes õites on ...

1958

VÄIKE VÄIN KUI HELKJAS KODULÄVI

Väike väin kui helkjas kodulävi
virvendades tervitab mind taas.
Õhukesest vetepaisust läbi
nagu säraks marmorline paas.

Siniveed ei iial paigal püsi.
Tuleb loodetuul — see taevaluud,
pühib pilved — kuhu? Ära küsi!
Värviliselt välgub lahesuu.

Lained täna on nii ülemeelsed,
kergelt jooksvad vahelduvas reas.
Sinisakilised, rohekeelsed,
juba lillad, juba — jumalteab!

Valge vahuriba rannarihval
tuksleb tuules õitsva peenrana.
Aga toomeõilmetest või pihlast
palju puhtam, sätendavam ta!

Ja on tunne — nüüd ma jõudsin koju,
jõudsin avamere kaldale!
Silmapiir on lahti, tuulepoju
möllab, vallatu ja tuline.

Ja veel näha vanu sõpru kõiki!
Imekspandav — kes on kelleks saand...
Siin sa näed, kui palju rahvas võitis,
ja mis suudab luua meie maa.

1949

MAANTEE ÄÄRES

Veel õitseb maantee ääres kibuvits
ning tolmu täis on tema roosilehed.
Ta ümber mesikate mets
ja oblikad
ja meelespead kui väiksed sinitähed.
See kibuvits mind tervitab
hilise õlega!
Ta ootas, viivitas,
mil värsket roosa õit
teekäija mõni
hardalt nuusutab.
Nüüd istun oma reisipaunaga
ta juurde murule.
On tuttav vana külakarjamaa...
Ja naeratan
maailmale
siit ma!

1958

TUMMAD TUNNISTAJAD

Vana türnpuupõõsas Postisaadu mäel.
Tore, tore! Ikka elus ...
Ja needsamad kivid ka on seal,
ainult paksem samblarätik õlul.

Jah, needsamad tuuled vinged
nagu minu noores eas,
jah, needsamad rüngaspilved
kahtepidi kaardus reas.
Taevas on maorasvas,
ütles vanarahvas ...

Suureks sirgund paplid, kased,
männid, saarepuud;
mudilastest saanud inimesed.
Aga kopli kadakad
veel ikka väheldased!
Ikka endist viisi kössis,
rohelisi marju täis,
kuigi mitu tuult ja tormi
saarest üle käind.

Metsas endist viisi punab
imarmaksa mari.
Õitsevad seal kurekatlad,
kuldne kukehari.
Väina ääres endistviisi
mühab pilliroog.
Aga põldu, põldu üha
tuleb juurde soost.
Aina mootorrattaid vurab teel,
vankrimürin harva kostab veel...

*

Endistviisi vesi sinab, helgib taevalaotus,
aga sootuks uus on saarel
varanduse jaotus.
Küsimus, kes lastest pärib vanemate talu,
kes peab «võõrast teenima»,
kord oli siin nii valus!
Vanad kivid, sammalseljad, teie mäletate,
elu oli vaesem, valjum ...
Tummalt tunnistate.

Sestap ilusad te täna minu silmis nälte!
Imetledes vaatan teie kauneid samblalaike,
tulitand ja punakollast, rohetavat värvi,
halli, pruuni, tuhkakirja,
mahlakat kui pärmi ...
Tore, tore, ikka elus! Teieta mis teeksin?
Teieta ma teiste ees ju valelikuks jääksin.

Teieta ma ise enam hästi ka ei usuks,
et nii palju raskeid kive siia maha mahub.
Ei ma mõistaks hinnata siis muudatuste
rohkust.
Ainult teie nõul ja abil
eksitust ei juhtu!
Tore, tore, ikka elus, tummad tunnistajad!
Sõbraks saime lambakarjas juba vanal ajal.

1956

MA LÄKSIN EMA HAUALE

Ma läksin ema hauale
ja istusin.
Seal kägu kukkus minule
kui muistegi.

Kui palju kordi kukkus ta?
Nii palju kordi kukkus ta,
kui mitu aastat emata
ma rändasin.

Jäi mälestus su lauludest,
jäi mulle pilk su silmadest,
jäi lahkuminek minule
ja üksiolek sinule.

Ei saa,
ei teisiti ei saa,
mu emake!

Võib kägu kase otsas kukkuda,
jääb käoks ta.
Ja tuul võib mööda metsi hulkuda,
jääb tuuleks ta.
Kuid inimene . . .

Ilma emata
on vaene ta.
Kuid inimene ilma sihita
on inimene iseendata,
ei ole enam inimene ta!

1955

PÕUD

Pilved, tuuled,
pilved, tuuled.
Aga vihma mitte tilka.
Kullerkupul kuivand huuled.
Pilvekene, miks mind pilkad?
Miks nii kõrgelt läbi käid?
Miks nii suureline näid?

1956

KÜBASSAARE

Metsas tammed ja pähklipuud,
jalakad, haavad — täis lõunatuult.
Lehed pöörlevad, keerlevad,
oksad haljana hõljuvad.

Paakspuu põõsa all seisab pikk
äraõitsenud nurmenukk.
Igal sammul siin lokkab naat,
kuupäevarohi ja äiakad.

Seal, kus kallas on sügavam,
laine laulvam ja tugevam,
metsa kohin ja mere jutt
ühineb piki rannikut.

Mustad kivid on nagu raud,
sõmer valge kui söögilaud,
vetevoogude küüritud,
tuules heledaks pleegitud.

Puude juured on ümber pae,
mere poole neil kaldub kael.
Teineteisele vaatavad
suures sõpruses mõlemad.

Meri tõttab, tal jalus tiib,
lained viimseni randa viib,
vahupärjad ja merihaod
metsa jalgade ette laob.

Aga kohavad tammepuud,
siis kui saabund on sügiskuud,
lehed laineisse puistavad,
ohked vetele ohkavad.

Iga kord kui sa kaldal käid,
ikka kauemaks seisma jäid.
Tunneb süda siin imelist
suurte jõudude tuikamist...

1953

KAKS VÄIKEST HABRAST RUKKIMOONI

Kaks väikest habrast rukkimooni
ja õitsev kartul minu ees.
Tuul painutab mu hapraid maani,
kuid nad ei pudene, ei veel!

Siis kassitapu valged laigud
kui lumelitrid põlluteel.
Ja kuskilt mulle kõrvu kaigub:
mis sa seal teed?
Jah, mis ma teen?

Ma raiskan ära kalli päeva
ja oma elu raiskan ma.
Ma tõesti seisan, ainult seisan ...
Ma alles õpin vaatama!

1960

ÜHEPÄEVALIBLIKAD

Liblika varjud liuglevad rohul,
suured ja tumedad.
Aga õied nõmmikulohus
lõhnavad sumedalt.

Ah neid liblikaid lõbumaiaid!
Kuhu nad korraga jäid?
Lindude varjud laiad-laiad
on nende kannul käind ...

Liblikas väriseb surmaohus,
väikesed heledad
tiivad kui lipikud kasetohul
narmendavad.

Inimesed ja loomad kaeblevad,
kes oleks liblika kaebeid kuulnud?
Seepärast öeldakse, lõbusad nad —
ühepäevaliblikad ...

1960

TUUL

Tuul kui põrguline pühib üle saare,
väänab pikki puid ja piinab kadakaid.
Püherdanud värskel heinakaarel,
kiusab lendutõusvaid kajakaid.

Mine, mine, mis sa vaeseid vaevad!
Mis sa kehvil karjamaadel kivi kaelas aelad?
Mine muile söödamaile, söösta üle mere.
Mine tõsta lendu mõni suurem kere!

1956

KÜLATÄNAV

Külatänav ...
Kiira-käära
kiviaiad looklevad.
Rattaroopad krobelised,
kibuvitsad kirevad.
Oh mu esivanemad!
Oleks võinud rajada
otse läbi põldude
laia karjatänava.
Aga tehti kavalalt, —
et ei mõistaks Kuripatt
Vanaõelus külla tulla,
eksleks mööda tanumat,
meeled mõistus pilla-palla!

Ja kui viimaks hakkabki
paistma esimese talu
kaevuvinn või veskitiib,
siis on hilja,
juba kukk
laulab kuskil koidikut.
Vanakurat ehmunult
annab sõrgadele valu!

Küll on pikad, igavad
vaevalised tänavad!
Kirub neid nüüd masinist,
autojuht ja traktorist.
Aga täna nägin ma:
veervad vanad kiviaiad
kolinal ja mürinal,
põõsad ühes juurtega,
kamaraga, kruusaga.
Neid buldooser puudutas ...

Tee saab laiem, tasasem,
maastik vähem tusane.
Mis seal nutta,
mis seal kurta?
Keda kuradit meil karta!

1958

VEERALE

SANATOORIUMI KEVAD

Mu ümber on sanatooriumi vaikus.
Aiad ja pargid oma teedega.
Sahistab lehvikut väikene palmipuu.
Nõtke leinapaju kammib tuules juukseid
ja lendavad kollased liblikad.
Sirged küpressid kui piigid on püsti reas,
kõik oksad taeva poole.
Ja läikivalehised loorberkirsid
on valgeis õites kui toomingad.

Kaugemal sinavad mäed,
kellel lumimütsid
peast kuklasse vajund,
hulkuva pilvega vestes juttu,
õlgadelt langemas udude lillakas loor.
Mäed tüsedad, kõrged ja tugevad,
käest kinni kui hiiglaste ringmäng,
piiravad orgu,
kus voolavad kuumavee allikad,
ja sumiseb Tshaltubo *.

Kuskil kaugel
on võitluse vaevad ja hurm,
aga meil siin, Tshaltubos,
terviseallikad keevad.
Siin kevad
ja muretult lainetab murune nurm.
Kuskil kaugel köetakse ahjusid
ja roogitakse lund.
Aga meil siin
sirel ju õide puhkeb,
päikene uhkelt kiirgab valusat tuld.

* Tshaltubo — gruusia keeles «soe vesi»; kuurordi nimetus.

Glütsiinia lillad kobarad
müüridel lõhnavad
värelev-õrnad.
Gruusia kaunis
on langenud kevade hõlma.

Kuskil kaugel...
Ent äkki kõmavalt kostab
parkide vaikusse raadio hääl nagu kahur.
Teatab reporter, et saatuslik vaidlus kestab.
Aatomirelvastus
ühel vaekausil
ja teisel — maailma rahu.

Teed mööda tulevad invaliidid...
Näolt tõsidus naeru neil viib.
Kuid nende pilgud on sinistel mägedel,
mille ahelik piirab orgu.

Mägi on kindel,
pead iial ei lase norgu.
Mägesid iial ei valda paanika.

Ja linna taga,
kus istandus laiub,
teepõõsad kui palukamätaste read
katavad künklikke põlde.
Talupoeg vagusid ajades kõnetab härgi.
Ja suuri kollaseid õiepärgi
poetavad metsikud asalead.

Mõte sõjast siin kellegi hinge
ei mahu.
Ümberringi on sügav
ja põhjatu rahu.

Tshaltubo, 1958

SIIN KOHTASIN VEERAT

Karkudest lahti ta saanud,
kuid vanad sõjahaavad
ikka veel valu teevad.
Eilne tütarlaps-sõjamees,
tänane keemiainsener,
noor veel,
tugev ja pikk,
kunagi sportlane olnud on Veera.

Sammume sama teed
vannidehoone poole.
Astume aegamisi.
Ei räägi me sõjast,
vaid tasapisi
vaatame ümbrust
ja arutame
taimede eluviise.

Väikesed jugapuud
just nagu kääbuspalmid
tee ääres ootavad meid.
Kuldnõre põõsad akaatsia laadi
ja lõpustevärvi aivaad.
Metsik tsitrus
täis siiliokkaid,
tumerohelisi, kiskjalikke,
hirmuäratavalt teravaid.
Ja siis
loomakujuliseks põetud
elupuupuhmad —
lõvi... elevant... lind.
«Kas aedniku kunst
või huligaansus?»
küsin.

«See ärritab sind,
et moonutada lubavad taimed end?»
Veera naerab.
Nii!
Võib-olla temale meeldib
aedniku stiil?
Mitte ei jaga!

Minule aga,
mulle meeldib ta nakatav naer,
ta ümarad põsed,
ta lahked silmad,
hallid ja pehmed kui aovalgus.
Juuksed tal pea ümber põimitud
paksudes patsides,
seljas tikitud ukraina pluus
ja lehviv seelik.

Veera on tervik.
Ta pühib käega üle silmapiiri,
lubades kõigile kõike:
«Ruumi on laialt,
las ka kärpijad
näitavad oma kooli.»

Hüva,
see jutt on just Veera moodi!
Heatahtlik mõtterikkus...
Ja üldse ma loen ennast õnnelikuks,
et leidub keegi
minutaoliselt lihtsameelne hing,
kellega puudest ja põõsastest vesta.

Sammume jaapanivahtra alleel,
kus tolmukakimbud
nagu tibatillukeste
päkapikkude
habemed
ripuvad pea kohal meil.
Hiirekõrvul on vaigused lehed.
Ja mesilased!

Nad vaesed on töös kui rehel,
kui talgul käib pohmelus neil...
Kadestusväärsed putukakesed!
Hakkame meiegi koguma saaki
ja nopime esimesi
lõhnakannikesi.

Jõe ääres, kus voolavad hallid veed,
peatume korraks veel.
Valgete õite kui liniku all
metsik ploom või kreek — alõtša —
seisab õhetava virsiku kõrval.
Tumeroosad virsiku õied
päevast päeva mind vaatavad
ja mina neid.
Ja mõtlen ja mõtlen,
just nagu inimlaps
taimede õitsmisest
midagi aru saaks...

Kerge Kaukaasia õhk
paitab sõõrmeid.
Grusiinlaste tarmukad hääled
kostavad teel.
Möödudes meist
keegi kiirustab teist:
«Läheme, lõuna ootab!»

Veera, ka sind ja mind
ootab kaetud laud,
elu ta meile on katnud.

Ta kaetakse ikka jälle,
et paraneks sinu keha
sõjahaavadest.
Ja mina?
Mis ka juhtuks,
siin kosub mu hing

ning ma kirjutan pidulikul meelel
oma kogemuste kuldsesse kausta:
«Siin kohtasin Veerat.»

Tshaltubo, 1958

SÕPRUS VÕIDAB

SÕPRUS VÕIDAB

Rahvaste sõprus ei ole idüll
ega saabu kui naeratav neitsi.
Tal töömehe tunked on sedamaid üll,
kui sineli seljast heitis.
Kas pidaski hiilgavaid kõnesid ta,
kas klaasi ta toostiks tõstis,
ent ühises võitluses rünnata
ühist vaenlast, — jah, seda ta mõistis!
Kui kaupmeeste keskel ta ilmutas end,
siis leping tal alati klappis.
Ja mõõdukaks jääb tema dividend
ka siis, kui ta huulil on sappi.
Kunst, kirjandus, teadused, muusika
tema armsaimaks keeleks on saamas.
Euroopat ta tunneb ja Aasiat...
Maailm — talle lahtine raamat!
Ja kuhu ka iganes viiks tal tee,
märkab töörahva muret ja rõõmu.
Kui diplomaatilisel dineel
rüüpab mõnikord tubli sõõmu,
kui tühjegi viisakussõnu tal suus,
siis ärgem end petta laskem!
Me teame, ta süda jääb meile truuks
rahuvõitluses kaines ja karskes.
Kas NSV Liidus või USA-s,
kas ta kõnnib või lennukil sõidab,
me tunneme töömehe kuuest ta
ja hüüame: sõprus võidab!

1956

LUMUMBALE

Lumumba!
Kas siis tõesti surma
nad saatsid Su?
Sa tõused veel...
Veel Kongo näeb kesk võitlusturma
Su märtrikuju enda eel!
Veel läbi mitme sugupõlve
maa tunneb, mis ta Sulle võlgneb.
Ja pühitseb, kui saabub võit,
ka koidikut, mis Sina tõid.
Lumumba...

14. II 1961

BENARESI TOLM

Mu jalgadel veel Benaresi tolm.
Ei raatsi pühkida ma teda maha,
sest seda tolmu elus ükski kord
nii paljud oma jalgel näha tahaks.

Siin Ganges voolab, lai ja rannatu.
Ta poole ikka ruttab usklik hindu.
Kõik vaevad talub palverännakul,
et rahustada hinge tulist indu.

Et kümmelda saaks kordki selles vees!
Et viimsel tunnil surra selles linnas.
Et põleda
ta põrm
võiks nendel kallastel,
ta tuhk
neis laineis
vaikselt merre minna.
Mis on siis selles linnas erilist
ja miks ta mulle
meelde jäi kui sümbol?
Võiks tuhat asja ritta panna vist
ja ikka ainult — kirjeldada ümbrust.

Võib vaadata, kuis harras rahvahulk
läeb mööda loendamatuid trepiastmeid
ja laskub jõele pühaks pesemiseks,
ning siiski mitte näha seda, miks
Benares on
nii ainulaadne ise!

Linn Siva templeid täis ja rituaale.
Siin trummipõrin,
kuldne jumal-härg.
Ning igivanu leida võid kvartaale,

kus tempel, tall ja lõhnav lillepärg
on kokku suland ainsaks muinsusaardeks.
Ja kitsal tänaval
on käijaid terve murd
ja päike kütab tulikuumaks õhu.
Puuviljad,
ehted,
siidisalli turg.
Kõik askeldavad rõõmsameelses rahus,
küll inimlaps,
küll lehmad sinihallid,
küll ahvid,
koergi on siin laisk ja salliv.

Paar sammukest
ning jälle templitrepp.
Terrass ja lillevanikute müüjad.
Veel õielt mesilane otsib mett,
kui poisikese kõlav hääl sind hüüab,
et võtke,
pühitsetud pärjad need!
et ostke,
õnne toovad õilmekeed!

Kann käes ja silmis valgustatud vaade,
seal kõnnib tõmmunahkne hindu mees.
Sandaali kuldne kand
on määrdund tänaval,
kriitvalge tuunik aga lehvib üll.
Veel kümblus-värskus näol ja kõnnakus,
ta rahumeeli kui ekstaasis käib
ja mitte siin,
vaid teises ilmas näib.

Ja naised sarides kui preestrinnad
maad puudutavad oma kauni rüüga.
Hõlm käigul hõljub nagu liblikal,
kuid vaade
kuskilt sügavusest
vastu kiirgab.

Siis paljad vööni noored töölised,
kel kõrgel pea peal rasked kandamid.
Lai korv puuviljaga
või kastivirn
või vasksed anumad
kes teab veel
mis menüüga?

Näe, kerjuslapsuke siin sirutab
kuldvõrude ja sõrmustega
kaunistatud käe
ja naeratades palub almust sult.
Ta teab ju, väike kelm,
et jumal sulle patud andestab,
kui midagi
sa talle annetad.
Ja tõesti näib,
ta palub lausa seks,
et anda sulle võimalust heategudeks.

Siis müürid rohtund, tühjad tühemed,
skulptuurid poolikud ja pragunend.
Ja jälle templitorn
ja jälle kajab trumm.
Su silmis elustub kõik lagunev.
Noid kaugeid aegu näed
täis tumedat
ja müstilist poeesiat,
kui tantsis Šiva,
Apis elas veel...

Siin kihas töö,
siin loodi
kunst,
moraal,
kui kaugel põhjas
minu kodumaal
vaid kohisesid metsad tormi eel...

Ma vaatan kive,
mille tolmuks talland
inimjalg,
ja kuju, mille iidsed, iidsed palged
ekstaatilise ilme säilitand.
Ei, see ei ole ainult India,
ses linnajaos on kogu inimkond!
Ta noorusiga, müütiline looming,
ta lootus leida elutõed,
ta igatsus...
Ta terveks saada soovib.
Oo, kui vaid teeksid terveks
pühad jõed!

— — — — — — — — — — — —

Veel jalge küljes Benaresi tolm
ja seda tolmu
nõnda lihtsalt
ära sa ei pühi.
Nii vana on see tolm
kui mõtlev ühiskond
ja selle kõrval
iga põlastus on tühi!

Lai Ganges teab,
et tema hõbevood
ei suuda neelda rahva hädasid
ja isandate arvukate patte,
kuid püüdma sinnapoole peab.

Mis arvate?

On kogu maailm veidi tolmune,
see tubli maailm, milles
nii palju rühitud on edasi,
kuid vilets maailm,
milles
ei arstita veel pidalit.

Ja kuni püsib võigas sõjaoht,
kus on siis, küsin ma, kus on see koht,
kus tohiks õigusega põlastada
neid lihtsaid lootusi,
et vesi Gangeses
võib terveks teha
maailmamures valutava hinge,
haige keha?

Nii andis mõista Benaresi tolm
ja vastu vaielda
ei ole sünnis.
Ta nõnda palju minust vanem on,
et kõnelust
pean rangeks
õppetunniks.

India, 1957

PALMISALU

Palmid, palmid,
igavesed palmid!
Tüved nõtked nagu kanepnöör,
ladvad lopsakad kui sügissuised aiad,
kõrgelt vaatab kookospähkli sõõr.
Ookean hall-roheline vähkreb
üha palmisalu külje all.
Iga läve ees näed laia tiigrinahka,
toas moskiitovõrk
on valmis sul.
Ja kui tõstad silmad lõuna ajal:
lauas istub priske valge mees.
Aga valge mehe selja taga
tõmmu teener seisab oodates.
«Veel banaane, söör?
Veel kohvi, ma'am?»
Kergel sammul nagu tantsijad
«Palmisalu» teenrid askeldavad.
Kaunis on, kuid süda valutab.
Ma ei näinud kordki rännu ajal,
et mõnd valget teenrit tõmmu käsutaks!

Veidrad mõtted,
kummalised mõtted ...
Kuidas läheb elu edasi?
Olgu. Jätan. Keeran pilgu ära.
Lahendus kord tuleb teisiti.

Soovid aga nagu sinilinnud,
soovid tüdimatult tiirlevad.
Jah, ma tean,
et palju kauneid aegu
ees on võimsal Indial!

India, 1957

PURSKKAEV

On kustund tulevärk.
On tuhmunud
veemängu vikerkaared.
On lõppend lõbustused aias
ja koju läinud jalutajad.
Kuid üks purskkaevudest ei maga veel.

Ööpimeduses püsti tõuseb ta
ja sirgub nagu ebamaiselt
pikk härmaehtes
põhjamaine kask.
Kui valge vaim ...
Ta seisab seal ja kummardab.

Miks kummardab fontään?
Nüüd džungli poole,
metsahämaras,
kus hirved oma elu elavad,
ja pikad bambusrood
ja triibuline tiiger?

Siis akna poole painutab ta end,
kus elab sõber mul.
Siis teise akna poole,
kus elab sõbratar.
Ja rõdul kolmandal ka minule
purskkaev ei keeldu noogutamast pead,
kui teaks, kui tunneks mind!
Fontään, mis sunnib sind
ööl pimedal meid meenutama kõiki?
Mis imeline ind?
Miks sa ei kummarda siis akna ees,
kus elab keegi ebameeldiv mees,
kes suurest murest und ei saa sel ööl,

kes teenib kannuseid
ja kõrget kohta vajab
ja keda teiste sõprus marru ajab?

Fontään ei kummardu,
pead raputab.
Võib-olla palusin ma halvasti?
Veel ootan, seisatan.

Purskkaevu pladin aias,
kerge tuul
kui metsakohin rahustab mu meeli.
Veejuga karge
kallab kaares laias
mu peale oma hingust.
Veelgi, veelgi ...
Ma näen,
ta hoopis sinna kummardab,
kus seisab vaikne armund hindu noor,
siis teise akna poole,
kus valge neiu nukralt nõjatub,
kes olla võiks ta noorik.
Nad nõutud raske mõistatuse ees,
miks rahvaid, rasse eraldavad veel
nii paljud tõkked?

Fontään, ma näen,
sa loed ju inimmõtteid!
Sa mõistad igatsust ja mõistad raevu.
Veel midagi
nüüd palun ma purskkaevult,
et kummardaks ka tolle akna ees, —
me kutsusime teda
mister see ja see,
kuid tema soovis
olla — seltsimees.

Fontään, ennäe, ei unustanud teda!
Meist mitmed aga
ta siira soovi jõudsid unustada
ju õhtu eel...

Fontään ei unusta, ei väsi iganes.
Ta visalt pulbitseb
ja kummardab
kui helge vilgas vaim.
Ei vaiki tuul,
ei lakka pladisev
ja rahumeelne kõla aiateil.

Ja kui ma ise väsin,
tüdinen,
ning teadvusetult unehõlma vaon,
siis vetejuga pulbitsema jääb
ja noogutab ja iga akent näeb.
Ma aiman, et ta iialgi ei kao.
Ja märkan temas endast suuremat.
Ma kummardada talle tahaksin.
Kuid ta on rohkem väärt kui kummardus!
Ta kirg on tervet minu elu väärt.

1957

TULED KIRDEPROVINTSI VÄLJADEL

Kirdeprovintsis on pimedail väljadel
algamas pigimust jõulukuu öö.
Ent nagu jaaniööl
tuule käes hõljudes
tuhandeid tulesid lõkkele lööb.

Jõulud või jaanipäev? Mõtelge järele!
Mida on jõululaps head neile teind?
Ristiusk oopiumisõdade verega
tutvustas ennast... Ei, sada kord ei!

Nendel on tähtpäevad teisiti rajatud.
Seitsmendat päeva ei pühitse nad...
Sest juba maailma loomise ajastul
hiinlaste jumalad puhkust ei saand.

Ehk on see viimati uusaasta pidustus?
Kuuneitsi pühad?
On's lohelaev teel?
Tuledemeri...
Siin tehakse midagi
võimsamat kõikidest pidudest veel!

Töö, mis teeb rõõmudeks valud ja vaevadki,
toimub nüüd öösiti tähtede all.
Suudab siis õnnistust keelata taevaski,
kui sinu käes on su enda metall!

Selle metalliga künnad sa õitsema
punase lössi ja paadunud pae.
Tammitad veevood
ja püstitad käitised,
põletad
miljoneilt silmadelt kae.

Terast ja malmi näen kiirgamas,
kiirgamas...
Kõikide aegade tarkuses puhked.
Meiegi silmadest põletad,
Hiinamaa,
välja need pilgud, mis ülbed
või uhked...

Hiina, 1958

HIINA MÜÜR

Lõputu kui lohe
lookleb Hiina müür.
Taeva alla tõuseb
kõrgmäe võimas küür.
Aga lohe lendab
üle mägedest,
tõuseb tuulte valda...
Seal kesk vägevaid
kaljusid ta valvab
rahu väravaid.

Taevas, mäed ja müüri
väänlev valendus.
Nägema ei küüni
siit sa miskit muud.

Pilved tuhat aastat
mööda rännanud,
teine tuhat aastat,
käivad kolmandat...
Vaikiv, visa, võimas
seisma jäänud ent
inimkannatlikkust
kiitev monument.

*

Tagasi kui vaatad
oma rännuteel,
kaua ta sind saadab
kaugusestki veel.
Silmapiiri taga
viimne kõverus.
Algus? Algus aga —
aege hämarus...

1958

HIINA KULI

Ilusal Pärlijõe kaldal
hallid džonkid on õõtsumas reas.
Astu sisse, mu sõber, kui maldad,
ja imestama sa pead!
Näed seinu täis peegleid ja sära.
Emailiga rammitud raam...
Ei tunne džonkimeest ära.
On raamat ja ajaleht tal!
«Kes oled sa?»
«Hiina kuli.»
«Ja mida sa lehest loed?»
«Loen lehest, et oled mu veli
ja sama ajastu poeg.
Loen lehest, et oled mu õde
ja et sa mind tervitad...»
On temani jõudnud tõde,
et maailm uueks saab!

Kuum rõõmupisar mu ripsmeilt
jäi õõtsuma Pärlijõe vees.
Ta vargsi silmast lipsas,
kui seisime džonki ees.

1959

KUULED SA, SINISE TAEVAS

Kuuled sa, sinine taevas,
kummis ja maikuiselt kõrge?
Loodud on kosmoselaevad,
algame kosmoselende.
Ava oma telgiuks pärani!

Ava oma telgiuks pärani
ja lase inimlaps välja.
Ihkas ta ammu su tähtede särani
siiras teadmiste näljas.

Küllalt on inimlaps roomand
poriseis kaevikuis...
Janusse lõppenud kõrbeliival...
Närbunud aatomikiirguse
hirmsasse nakkusse
Nagasakis ja Hirosimas...
Küllalt on inimlaps püherdand
põrmus.

Küllalt!
See oli toona.
Tulge ja vannume:
ei tohi korduda see
iial, iial, iial!
Seisame kosmose väraval,
küpseks, täiskasvanuks saand
kommunismile viival rajal.

Suurte sündmuste ajal
seisame kosmose väraval,
kus pole keegi veel seisnud enne.
Soovin õnne,
kaaskodanikud!
Kaasaeglased,
soovin õnne!

1960

SISUKORD

Eeltakt

Istu, kerjus (MRK*) 9
Kui olin noor (SI) 11
Klikikirjanik (MRK) 12

Kahekesi

Koduhaldjas (MRK) 17
Armulaul (SI) 20
Kiri (MRK) 21
Igatsen sind näha (A) 22

1940

Juunimiitingud (VK) 27
Teesillutajad (VK) 29
Meeleavaldused (A) 30
Ilmarine (A) 31
«Iseseisvuse ikke all» (VR) 32
Naine agulist (MRK) 34
Individualist (MRK) 36
7. novembril (MRK) 37
Tume meri (MRK) 38

Sinel

Miks tahan Eestisse (MRK) 43
Vabrik kutsub (MRK) 45
Sinel (MRK) 47
Sajandist sajandisse (MRK) 49
Noor tasuja (MRK) 51
Mõistatus (MRK) 53
Fašistlik Koidula juubel (MRK) 55
Foto (MRK) 56
Blitz-Fritz (MRK) 57
Must särk (MRK) 58
Lahinguväljadel (MRK) 59

* Lühendite seletus: «SI» — seni ilmumata; «A» — ajakirjanduses ilmunud; «MRK» — kogust «Ma ei anna relva käest», «VR» — kogust «Võidurakett»; «VK» — kogust «Vaba kodumaa»; «MT» — kogust «Meretuuled».

Tartu

Tankid Tartu teel (VR) 65
Tartu vaba (VR) 66
Matus pargis (VR) 67
Ühele tütarlapsele (VR) 68
Ühishaual (VR) 69
Võiduhommik (VR) 70

Vaba päev

Mereluitel (VR) 77
Kaldamännid (VR) 78
Põhjarannikul (VR) 80
Laine (VR) 82
Päikeseloojak (VR) 84

Taome mõõgad atradeks

Punasel väljakul (VR) 91
Õnnevalaja (VR) 93
Remontbrigaad (MT) 95
Peidetud talent (VK) 97
Rukkilõikuse laul (VR) 98
Valgel ööl (VR) 99

Mariale

Stromõnka tänav 32 (VR) 105
Donbassi pealinnas (VK) 107

Hingede rändamine

Nürnbergi protsessilt (VK) 115
Hingede rändamine (VK) 116
Sõjaõhutajad (VK) 117
Mis ütleks Byron? (VK) 118
Baltimaade küsimus (A) 119

Suvised killud

Soovideta õhtu (MT) 125
On põõsad hommikuselt märjad (MT) 126
Vana laul (SI) 127
Killud (MT) 128
Võib-olla see on poos (MT) 130

Muuta ja muutuda

Muuta ja muutuda (VK) 135
On läbi sõprused idülli soustis (MT) 137
Hiline õitsmine (MT) 138
Väikemees (VK) 139
Demobiliseeritud (MT) 141
Fotokunsti ülistuseks (MT) 142
Inimlik (1) (MT) 143
Keset halli argipäeva (MT) 145
Kesköösel kohiseb (MT) 146
Ei ole piiri (MT) 147
Aednik (MT) 149
Õnnelik päev (MT) 151

Tuisulaul

Tuisulaul (MT) 157
Terek (VK) 161

Kodunurga värsid

Kodukülas (VR) 167
Kevad (SI) 170
Mädaallikal (SI) 171
Väike väin kui helkjas kodulävi (VK) 172
Maantee ääres (SI) 173
Tummad tunnistajad (MT) 174
Ma läksin ema hauale (MT) 176
Põud (MT) 177
Kübassaare (SI) 178
Kaks väikest habrast rukkimooni (SI) 180
Ühepäevaliblikad (A) 181
Tuul (MT) 182
Külatänav (A) 183

Veerale

Sanatooriumi kevad (MT) 189
Siin kohtasin Veerat (MT) 191

Sõprus võidab

Sõprus võidab (MT) 199
Lumumbale (A) 200
Benaresi tolm (MT) 201
Palmisalu (MT) 206
Purskkaev (MT) 207
Tuled Kirdeprovintsi väljadel (A) 210
Hiina müür (A) 212
Hiina kuli (A) 213
Kuuled sa, sinine taevas (A) 214

Айра Каал
ИЗБРАННЫЕ СТИХИ
На эстонском языке
Оформление Э. Лэппа и Х. Витсура
Эстонское Государственное Издательство
Таллин, Пярнуское шоссе, 10

*

Toimetaja Ü. Poots
Kunstiline toimetaja H. Keigo
Tehniline toimetaja I. Vahtre
Korrektor H. Peel

Ladumisele antud 2. VIII 1961. Trükkimisele antud 23. X 1961. Paber 54×84, 1/16. Trükipoognaid 13,75 + 2 lisa. Formaadile 60×92 kohaldatud trükipoognaid 11,38. Arvutuspoognaid 5,82. Trükiarv 5000. MB-08315. Tellimise nr. 7005. Hans Heidemanni nim. trükikoda, Tartu, Ülikooli 17/19. I

Hind 58 kop.

7—4